

Hogeschool Rotterdam

Bedrijfseconomie

Beperkte opleidingsbeoordeling

Inleiding

Dit visitatierapport bevat de beoordeling van de bestaande hbo bachelor-opleiding Bedrijfseconomie van Hogeschool Rotterdam. De beoordeling is uitgevoerd door een visitatiepanel dat door NQA in opdracht van Hogeschool Rotterdam is samengesteld. Het panel is in overleg met de opleiding samengesteld en is voorafgaand aan de visitatie goedgekeurd door de NVAO.

Het rapport beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel. Het is opgesteld conform het *Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling* van de NVAO (22 november 2011) en het *NQA Protocol 2013 voor de beperkte opleidingsbeoordeling*.

De visitatie heeft plaatsgevonden op 9 en 10 september 2013.

Het visitatiepanel bestond uit:

De heer J.C.M. Gruijters (voorzitter, domeindeskundige)

De heer Mr. drs. M. Meuleman (domeindeskundige)

De heer drs. G.F. Vermeulen (domeindeskundige)

De heer P. Kruisselbrink (studentlid)

Mevrouw drs. J. Braaksma (extern), auditor van NQA, trad op als secretaris van het panel.

Bij de aanvraag werd door de instelling een kritische reflectie aangeboden die naar vorm en inhoud na enige aanvulling voldeed aan de eisen van het desbetreffende beoordelingskader van de NVAO en aan de eisen van het *NQA Protocol 2013*.

Het panel heeft de kritische reflectie bestudeerd en een bezoek aan de opleiding gebracht. De kritische reflectie en alle overige (mondeling en schriftelijk) verstrekte informatie hebben het visitatiepanel in staat gesteld om tot een weloverwogen oordeel te komen. Tijdens het visitatiebezoek is geen gebruik gemaakt van het spreekuur. Wel is een extra gesprek ingevoegd over de beoordeling van een drietal afstudeerwerken.

Het visitatiepanel verklaart dat de beoordeling van de opleiding in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

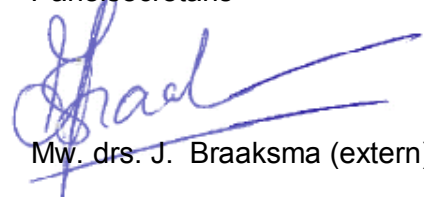
Utrecht, 21 november 2013

Panelvoorzitter

Dhr. J.C.M. Gruijters

Panelsecretaris

Mw. drs. J. Braaksma (extern)

Samenvatting

Het visitatiepanel beoordeelt de kwaliteit van de bestaande voltijd- en deeltijdopleiding hbo-bachelor bedrijfseconomie van de Hogeschool Rotterdam als **voldoende**.

De opleiding Bedrijfseconomie van Hogeschool Rotterdam bestaat uit een voltijd- en een deeltijdopleiding die grotendeels overeenkomen. Alleen in de onderwijsleeromgeving is sprake van verschillen. Totaal kent de opleiding ongeveer 1100 studenten waarvan ongeveer 150 in de deeltijdopleiding studeren. De opleiding Bedrijfseconomie is ondergebracht bij het Instituut voor Financieel Management van de hogeschool.

Beoogde eindkwalificaties

De opleiding beoogt financiële specialisten op te leiden die beschikken over vaardigheden waarmee ze multi- en interdisciplinair kunnen samenwerken, onderzoekend en innovatief zijn en meerwaarde genereren voor bedrijf en samenleving. De beoogde eindkwalificaties zijn in lijn met het landelijke profiel en voldoen aan de gangbare eisen voor een hbo-bachelor opleiding Bedrijfseconomie. Het panel adviseert bij de overgang naar het profiel voor Bachelor of Business Administration (BBA) in 2014 aandacht te besteden aan enige eigen profilering, met name wat betreft internationalisering omdat de opleiding dit nu reeds als speerpunt ambieert.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

Onderwijsleeromgeving

De onderwijsleeromgeving is overeenkomstig het Rotterdamse onderwijsmodel helder gestructureerd langs drie leerlijnen en sluit inhoudelijk aan bij de eindkwalificaties. De kennisgerichte leerlijn is voor de voltijd- en deeltijdopleiding praktisch gelijk. In de praktijkgerichte leerlijn bereidt de opleiding haar studenten via beroepsproducten voor op een variëteit aan bedrijfseconomische rollen zoals ondernemer, administrateur, controller, treasurer, internal auditor en risk manager. De praktijkgerichte leerlijn en de student gestuurde leerlijn, waarin de studieloopbaancoaching cruciaal is, zijn voor de deeltijdopleiding aangepast. Daarin spelen onder andere de werkplekscan en persoonlijke ontwikkelingsplannen een belangrijke rol. Het panel heeft geconstateerd dat beide vanaf het begin van de opleiding zorgvuldig en functioneel worden ingezet voor onder andere vrijstellingen voor stages. Het aangepaste programma voor de deeltijdopleiding acht het panel passend en adequaat functionerend.

Het panel waardeert de wijze waarop de onderzoeksleerlijn met ingang van studiejaar 2012-2013 in het programma is opgenomen.

Het panel adviseert bij de aanpassing van het programma aan het BBA-profiel vooral in de voltijdopleiding de vele kleine vakken van drie EC of minder te vervangen door grotere eenheden.

Ook het speerpunt internationalisering verdient een meer veelzijdige en diepgaande uitwerking in het programma dan nu het geval is. Zo heeft het panel nog slechts een zeer beperkt aantal Engelstalige titels op de literatuurlijst aangetroffen.

Ter verhoging van de rendementen en het studiesucces heeft de opleiding bij wijze van pilot het onderwijs in het eerste jaar anders ingericht: een kortere cyclus van onderwijs en toetsing en meer activerend onderwijs in de vorm van korte instructies en opdrachten maken ter plaatse. Tevens is het fenomeen reparatieklas in het leven geroepen. In de reparatieklas kunnen studenten vakken op herhaling volgen in de helft van de tijd en afsluiten met een toets. Halen studenten die toets niet, dan kunnen ze meedoen met de reguliere herkansing.

De realisatie van het programma is in handen van een kwalitatief goed toegerust en aangestuurd docententeam. Ongeveer twee derde van het team heeft een onderwijskundige kwalificatie en eveneens ongeveer twee derde van het team beschikt over een hbo- of wo-masterdiploma. De medewerkerstevredenheid is de laatste jaren fors gestegen.

De voorzieningen zijn goed te noemen. Voor de studieloopbaancoaching zijn in het eerste jaar docenten vrijgesteld, er is een voor het bij wijze van pilot heringerichte eerstejaars onderwijs aangepaste verdieping en ook de digitale toetsruimte is het panel opgevallen.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen zowel voor de deeltijdopleiding als de voltijdopleiding tot het oordeel **voldoende**.

Toetsing en gerealiseerde resultaten

De aanpak op het gebied van toetsen en beoordelen is systematisch en uitgebreid opgezet. Men categoriseert zowel het onderwijs als de toetsing in vijf taxonomie-niveaus. Hoewel uitvoerig beschreven, blijkt de praktijk nog weerbarstig. De toetscommissie heeft dat via evaluatie van de toetspraktijk geconstateerd en er zijn in overleg met het management substantiële verbetermaatregelen in gang gezet. Het panel heeft geconstateerd dat zo in korte tijd flinke verbeterlagen gemaakt zijn.

Het panel heeft negentien afstudeerwerken bekeken, vijftien uit de voltijdopleiding en vier uit de deeltijdopleiding. Er zijn, met name in de afstudeerwerken van vóór 2013 verschillen in kwaliteit aangetroffen en soms wat hoge cijfers. Sinds februari 2013 heeft de opleiding de begeleiding en beoordeling van afstudeerwerk gescheiden en voert zij de eindbeoordeling uit met rubrics. Het panel complimenteert de opleiding hiermee omdat zo de consistentie en inzichtelijkheid van de oordelen aanzienlijk verbeterd is. Het panel waardeert dat de opleiding leden van de adviesraad als externe deskundigen betreft bij de borging van het afstudeerniveau en adviseert de opleiding deze praktijk uit te breiden.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

Inhoudsopgave

1	Basisgegevens van de opleiding	9
2	Beoordeling	11
	Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties	11
	Standaard 2 Onderwijsleeromgeving	13
	Standaard 3 Toetsing en gerealiseerde resultaten	21
3	Eindoordeel over de opleiding	25
4	Aanbevelingen	27
5	Bijlagen	29
	Bijlage 1: Eindkwalificaties van de opleiding	31
	Bijlage 2: Overzicht opleidingsprogramma	33
	Bijlage 3: Deskundigheden leden visitatiepanel en secretaris	47
	Bijlage 4: Bezoekprogramma	51
	Bijlage 5: Bestudeerde documenten	55
	Bijlage 6: Overzicht bestudeerde afstudeerwerken	57
	Bijlage 7: Verklaring van volledigheid en correctheid	59

1 Basisgegevens van de opleiding

Administratieve gegevens van de opleiding

1. Naam opleiding in CROHO	Bedrijfseconomie
2. Registratienummer opleiding in CROHO	34401
3. Oriëntatie en niveau	Hbo-bachelor
4. Aantal studiepunten	240 EC
5. Afstudeerrichting(en)	Nvt
6. Variant(en)	Voltijd/deeltijd
7. Locatie(s)	Hogeschool Rotterdam, locatie Kralingse Zoom
8. AD-programma*	Nvt
9. Registratienummer AD in CROHO	Nvt
10. Jaar vorige visitatie en datum besluit NVAO	Vorige visitatie: oktober 2007 Besluit NVAO: 28-7-2009
11. Code of conduct	Ja

*) Associate Degree, indien van toepassing

Administratieve gegevens van de instelling

12. Naam instelling	Hogeschool Rotterdam
13. Status instelling	Bekostigd
14. Resultaat instellingstoets kwaliteitszorg	Positief

Kwantitatieve gegevens over de opleiding

Tabel 1: Uitval uit het eerste jaar

Definitie: het aandeel van het totaal aantal bachelorstudenten (eerstejaars ho) dat na één jaar niet meer bij de opleiding staat ingeschreven, zo mogelijk voor de laatste zes cohorten.

Studiejaar	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Uitval uit opleiding	33,5%	47,2%	33,1%	38,4%	31,1%	38,6%	47,7%
Uitval variant Voltijd	34,9%	48,5%	32,2%	37,9%	29,1%	38,9%	47,9%
Uitval variant Deeltijd	20,8%	40,9%	42,9%	43,5%	55,6%	36,0%	42,9%

BRON: 1CIJFER HO 2013

Tabel 2: Uitval uit de bachelor

Definitie: het aandeel van de bachelorstudenten die zich na het eerste studiejaar opnieuw bij de opleiding inschrijven (herinschrijvers) dat in de nominale studieduur zonder het diploma te hebben behaald alsnog uitvalt uit de opleiding, zo mogelijk voor de laatste drie cohorten.

Studiejaar	2006	2007	2008	2009
Uitval uit opleiding	9,7%	8,8%	5,9%	8,8%
<i>Uitval variant Voltijd</i>	9,0%	9,2%	4,2%	9,2%
<i>Uitval variant Deeltijd</i>	12,5%	0,0%	26,7%	0,0%

BRON: 1CIJFER HO 2013

Tabel 3: Rendement

Definitie: het aandeel van de bachelorstudenten die zich na het eerste studiejaar opnieuw bij de opleiding inschrijven (herinschrijvers) dat het bachelordiploma haalt in de nominale studieduur + één jaar, zo mogelijk voor de laatste drie cohorten.

Studiejaar	2005	2006	2007
Rendement Opleiding	63,1	61,2	58,6
<i>Rendement variant Voltijd</i>	65,0	65,9	60,2
<i>Rendement variant Deeltijd</i>	41,7	20,0	20,0

BRON: 1CIJFER HO 2013

Tabel 4: Docentkwaliteit

Definitie: het aandeel docenten (OP) met een master en het aandeel docenten met een PhD in het totaal aantal docenten (OP).

Graad	MA	PhD
Percentage	69 %	3 %

Tabel 5: Student-docentratio

Definitie: de verhouding tussen het totaal aantal ingeschreven studenten en het totaal aantal fte aan onderwijzend personeel van de opleiding in het meest recente studiejaar.

Ratio	30:1
-------	------

Tabel 6: Contacturen voltijd

Het gemiddeld aantal klokuren per week aan geprogrammeerde contacturen, voor ieder jaar van de opleiding

Studiejaar	1	2	3	4
Contacturen (k.u.)	14	14	8	7,5

2 Beoordeling

Het visitatiepanel beschrijft hieronder per standaard van het NVAO beoordelingskader de bevindingen, overwegingen en conclusies. Het eindoordeel over de opleiding volgt in hoofdstuk 3.

De opleiding Bedrijfseconomie van de Hogeschool Rotterdam bestaat uit een voltijd- en een deeltijdopleiding. Totaal kent de opleiding ongeveer 1100 studenten waarvan ongeveer 150 in de deeltijdopleiding studeren. De opleiding bedrijfseconomie is ondergebracht bij het Instituut voor Financieel Management van de hogeschool. De vierjarige opleiding leidt op tot hbo-bachelor Bedrijfseconomie en biedt via een doorstroomminor toegang tot twee wo-masteropleidingen: Accounting & Finance en Accounting, Auditing & Controlling.

Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Bevindingen

De opleiding beoogt financiële specialisten op te leiden die beschikken over vaardigheden waarmee ze multi- en interdisciplinair kunnen samenwerken, onderzoekend en innovatief zijn en meerwaarde genereren voor bedrijf en samenleving. De opleiding typeert de van een in Rotterdam afgestudeerde te verwachten bijdrage aan een organisatie als “het beheersbaar maken van de financiële organisatie in het geheel en de onderliggende processen in het bijzonder”.

Om dit doel te bereiken stelt de opleiding een achttal competenties centraal. Zij volgt daarmee het landelijke competentieprofiel van het LOOBE van 2010¹:

1. ontwerpen, inrichten en onderhouden van (geautomatiseerde) financiële en niet-financiële informatiesystemen;
2. vormgeven, inrichten en toetsen van de administratieve organisatie;
3. bepalen en beheersen van financieel-economische en fiscale risico's;
4. bepalen en verstrekken van financieel-economische en fiscale informatie voor de besluitvorming;
5. verstrekken van informatie ten behoeve van externe belanghebbenden;
6. geven van adviezen en verlenen van diensten op financieel-economisch en fiscaal terrein aan belanghebbenden;
7. sociale en communicatieve competenties (interpersoonlijk, organisatie) en zelfsturende competentie (intrapersoonlijk, beroepsbeoefenaar of professional).

¹ Landelijk Opleidingsprofiel BE, LOOBE, September 2010

In de Onderwijs- en Examenregelingen en het toetsplan BE van 2012/2013 staan daarnaast nog twee profilerende competenties genoemd: internationalisering en maatschappelijk verantwoord ondernemen. Uit de gesprekken is gebleken dat dit in de OER een kennelijke verschrijving is; het zijn in de praktijk geen nagestreefde competenties maar speerpunten. In de OER van 2013/2014 zijn deze competenties niet meer als zodanig benoemd. Het panel adviseert ook voor het toetsplan 2013-2014 na te gaan hoe deze speerpunten daarin zijn verwerkt en dit zo nodig aan te passen.

De genoemde speerpunten zijn eind 2011 naar aanleiding van een bespreking van de competenties met de werkveldcommissie geformuleerd. Van deze beide speerpunten heeft het panel voor maatschappelijk verantwoord ondernemen nauwelijks doorwerking in competenties en daarvan afgeleide leerdoelen aangetroffen. Tijdens de gesprekken zijn wel ambities en reeds gezette stappen toegelicht. Genoemd zijn de beheersing van vreemde talen, de businessweek en het vak cross cultural management.

De werkveldcommissie, bestaande uit vertegenwoordigers van zowel grote bedrijven als uit het midden en kleinbedrijf, heeft eind 2011 ook aangegeven dat blijvende aandacht wenselijk is voor onder andere de ontwikkeling van het analytisch vermogen, methodisch en multidisciplinair werken, de vertaling van theorie naar praktijk en de verbinding met zowel de Erasmus Universiteit als het bedrijfsleven. Het panel onderschrijft deze adviezen.

Het LOOBE heeft een internationale benchmark van de eindkwalificaties uitgevoerd met enkele collega-opleidingen uit het samenwerkingsverband Raising International Business Awareness (RIBA). Het betreft opleidingen in Turkije (Pokuz Eykul University), België (Artevelde Hogeschool) en Letland (Banku Augstskola)². De opleiding sluit zich bij deze benchmark aan en streeft bovendien benchmarking na met opleidingen bedrijfseconomie van de Haagse Hogeschool en de Hogeschool Utrecht. Meer daarover bij standaard 3.

Met ingang van september 2014 wil de opleiding overgaan op het nieuwe landelijke, als bachelor of business administration (BBA) gepositioneerde competentieprofiel. Via verschillende kwalificatiematrices laat de opleiding zien hoe de competenties voldoen aan de Dublin descriptoren en hoe zij vertaald zijn naar de onderscheiden niveaus in de opleiding. Deze niveau-indeling is gebaseerd op vijf taaktypen A t/m E die Arendsen en Coun³ onderscheiden. Bij afstuderen moeten alle competenties tenminste op D niveau behaald zijn en de competenties waaraan in het afstuderen gewerkt is op E niveau.

Overwegingen en conclusie

Gegeven bovenstaande bevindingen concludeert het panel dat de opleiding in haar eindkwalificaties vooral aansluiting nastreeft bij wat landelijk gangbaar is. De beide speerpunten maatschappelijk verantwoord ondernemen en internationalisering zijn nog beperkt zichtbaar.

² LOOBE: International benchmark report, March 2012

³ G. Arendsen and M. Coun: Task types in a competence based distance education business curriculum. Paper presented at the 12th EDINEB-conference

Het panel adviseert bij de overgang naar het landelijke BBA competentieprofiel per september 2014 vooral het speerpunt internationalisering met prioriteit verder vorm te geven, niet alleen door versterking van het vreemde talen onderwijs in het programma maar ook door explicitering in de competentiegerichte eindkwalificaties en daarvan afgeleide leerdoelen en door benutting van de internationale omgeving die Rotterdam biedt. Qua niveau en oriëntatie voldoen de eindkwalificaties aan de gangbare eisen voor een opleiding Bedrijfseconomie.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

Standaard 2 Onderwijsleeromgeving

Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

In aansluiting op het Rotterdamse onderwijsmodel⁴ kent het programma van de opleiding Bedrijfseconomie drie leerlijnen: de kennis gestuurde, de praktijk gestuurde en de student gestuurde. Daarnaast is er uitdrukkelijk aandacht voor studieloopbaancoaching. De opleiding wil in haar programma door kennisontwikkeling en het toepassen daarvan in beroepsproducten opleiden voor een variëteit aan rollen van de bedrijfseconoom: ondernemer, administrateur, controller, treasurer, internal auditor en risk manager. Via keuzevakken, minoren⁵ en de invulling van praktijkonderdelen kan de student eigen accenten leggen in zijn opleiding, bijvoorbeeld door deelname aan de businessweek of de keuze voor Duits.

Excellente, getalenteerde voltijdstudenten kunnen een 'honours' programma volgen waarin veel aandacht bestaat voor innoverend handelen, de zogenoemde 'employability skills' en een minor+ waarin studenten, docenten en lectoren met verschillende achtergronden werken aan een gezamenlijke opdracht.

De voltijdopleiding kent in alle leerjaren in de kennisleerlijn kernvakken en ondersteunende vakken. Vanaf het tweede jaar werken studenten in de praktijklijn ook aan beroepsproducten. In het derde jaar is daarnaast de stage opgenomen en in het vierde jaar is naast kernvakken, beroepsproducten, ondersteunende vakken en minor sprake van het afstudeeronderzoek.

In de deeltijdopleiding worden de beroepsproducten deels binnen en deels buiten het curriculum, op de eigen werkplek, gerealiseerd.

⁴ DAAROM werken wij met het Rotterdams onderwijsmodel. Juni 2010.

⁵ IFM de volgende minoren aan: international business and career, expatriate management, controlling, bedrijfsoverdracht, risicomangement, WO-minor, business & innovation.

Bevindingen

Inhoud van het programma

In het toetsplan BE, de kwalificatiedekkingsmatrix, is de relatie tussen de beoogde eindkwalificaties en de inhoud van het programma weergegeven. Ook zijn daarin vastgelegd de relatie met de Dublin descriptor, de gehanteerde toetsvormen en op welk niveau de toetsing per cursus plaatsvindt. Het curriculumoverzicht laat per leerlijn (kennis, praktijk, student) zien welke programma-onderdelen daarin vallen en hoeveel studiepunten elk onderdeel waard is. Deze twee documenten samen geven niet alleen zicht op de inhoud en structuur van het totale programma, maar ook op de aansluiting bij de beoogde competenties. Voor de voltijd- en de deeltijdopleiding zijn afzonderlijke overzichten gemaakt.

Voor beide opleidingen valt op dat er in de eerste drie leerjaren veel kleine vakken van 1, 2 of 3 EC zijn geprogrammeerd. In de deeltijdopleiding vormen onderdelen waarvoor 10 EC gereserveerd staat daarop een uitzondering. Dan gaat het om programma-onderdelen als werkervaring, assessment via werkgever en leerwerkverslag.

In het vierde leerjaar kennen beide opleidingen een afstudeerproject van 20 EC.

Voor de voltijdopleiding is er daarnaast minorruimte à 30 EC, voor de deeltijdopleiding is dit 8 EC. Ook wat betreft de stage onderscheiden de beide opleidingen zich. In de voltijdopleiding is daarvoor 24 EC in het derde jaar geprogrammeerd, terwijl dit in de deeltijdopleiding grotendeels is ingebed in de werkervaring.

Zowel in de kritische reflectie⁶ als tijdens de gesprekken is de aandacht gevestigd op de onderzoeksleerlijn. Vanaf studiejaar 2011-2012 wordt in de eerste twee leerjaren meer systematisch via opdrachten in verschillende cursussen aandacht besteed aan de ontwikkeling van onderzoeksvaardigheden die nodig zijn voor praktijkgericht onderzoek. Tijdens de stage en het afstuderen voeren voltijdstudenten een onderzoek uit op basis van een opdracht van het stagebedrijf. Ter voorbereiding biedt de opleiding in het derde leerjaar een cursus onderzoeksvaardigheden aan tijdens de minor. Het panel heeft twijfels geuit over deze timing, want wat nu als men de minor elders volgt? Desgevraagd geven studenten aan dat dit niet het grootste probleem was, alhoewel een studente meldde deze cursus gemist te hebben doordat zij op dat moment stage liep in het buitenland. Ook de opzet was naar het oordeel van de studenten mager. Hierbij moet opgemerkt dat dit gemeld is door studenten die vóór 2012/2013 dit punt in hun studie bereikten. Studenten hebben aangegeven, en dit is bevestigd door de aanwezige studente uit 2012/2013, dat zij via jongerejaars de indruk hebben dat onderzoeksvaardigheden nu meer en beter aan bod komen. Wel kan het nog steeds gebeuren dat begeleiders op het gebied van onderzoek soms iets anders verwachten dan de studenten geleerd hebben. Studenten zijn zeer te spreken over het gegeven dat onderzoeksvaardigheden nu vanaf jaar 1 in het programma zijn opgenomen.

⁶ Kritische reflectie bachelor Bedrijfseconomie deeltijd/voltijd. Juni 2013.

De opleiding beschrijft in de kritische reflectie dat zij op verschillende manieren input ontvangt vanuit de Rotterdamse beroepspraktijk en dat ze bewaakt dat de aangeboden Body of Knowledge aansluit op de actuele stand van zaken op het vakgebied van de bedrijfseconoom. In de cursusbeschrijvingen heeft het panel steeds expliciete verwijzingen aangetroffen naar begrippen uit de Body of Knowledge zoals opgenomen in bijlage 4 van het opleidingsprofiel⁷. De kwalificatiedekkingsmatrix maakt een en ander zichtbaar. Ook dit acht het panel passend. Zowel uit de gesprekken als uit materiaal dat ter inzage lag, is gebleken dat studenten actuele business cases voorgelegd krijgen.

Op de literatuurlijst komen, voor een opleiding die internationalisering als speerpunt heeft, nog weinig Engelse titels voor. Het panel kwam slechts één Engelse titel tegen, bij het vak management accounting. Afgezien daarvan is de verplichte literatuur passend voor een opleiding Bedrijfseconomie en begrijpt het panel de voorkeur voor Nederlandstalige literatuur met het oog op de diverse populatie in de opleiding. Wel is zowel door studenten als alumni uit beide opleidingen opgemerkt dat niet alle verplicht gestelde literatuur ook daadwerkelijk door hen gebruikt is, wat zij qua investering betreuren.

Zowel alumni als studenten tonen zich in evaluaties tevreden over de inhoud en het niveau van het programma. De kritische reflectie presenteert NSE scores van 2011 en 2012 die laten zien dat zowel deeltijd- als voltijdstudenten iets tevredener zijn over het niveau en dat de waardering voor de inhoud bij de voltijd iets is gezakt en bij de deeltijd iets is gestegen. Over de hele linie zijn deeltijdstudenten iets meer tevreden dan voltijdstudenten. Helaas zijn deze resultaten niet te vergelijken met het landelijk gemiddelde omdat die cijfers niet weergegeven zijn. Uit de alumni-enquête van 2012 blijkt dat 91 procent van de respondenten tevreden is over de inhoud en 80 procent over het niveau van de opleiding.

Vormgeving van het programma

De kernvakken binnen de opleiding zijn bedrijfsadministratie, bedrijfseconomie (management accounting, financiering en externe verslaggeving) en administratieve organisatie/bestuurlijke informatievoorziening. Het curriculum is voor deze kernvakken concentrisch opgebouwd van eenvoudig naar meer complex en diepgaand. Tevens worden de volgende didactische uitgangspunten gehanteerd: actief leren, samenwerkend leren, leren in context en toenemend zelfstandig leren. Werkvormen zijn: interactieve hoorcolleges en werkcolleges, onderwijsleergesprekken, discussiegroepen, werken aan opdrachten en presentaties. Studenten waarderen, blijkens zowel de resultaten uit de NSE als de door het panel gevoerde gesprekken, de gehanteerde werkvormen.

Toepassing van kennis en vaardigheden opgedaan in de kennis-gestuurde leerlijn, en daarmee ook oefening van de verschillende beroepsrollen, vindt plaats in de beroepspraktijk of in beroepsproducten. Praktijk-gestuurd leren krijgt vorm in vaardigheidstrainingen (bijvoorbeeld een adviesgesprek, onderhandelen, presenteren, solliciteren), groepsprojecten, stages, minor en afstudeeropdracht. Bij de deeltijdvariant vindt het verwerven van competent gedrag voor een groot deel plaats in het buitenschools curriculum (het leren op de werkplek).

⁷ Opleidingsprofiel Bedrijfseconomie. April 2013.

Tijdens het gesprek met deeltijdstudenten was de schatting gemiddeld ongeveer 50 procent op school en 50 procent op de werkplek.

Tevens kwam in de gesprekken met studenten de samenstelling en het functioneren van projectgroepen aan de orde. In ongeveer de helft van de projecten kiezen studenten zelf met wie ze een project doen en in de andere gevallen stelt de opleiding de groepen samen. Bovendien krijgen de projectgroepen verschillende soortgelijke opdrachten om plagiaat tegen te gaan. In de voltijdopleiding bestaat een projectgroep uit vier leden, in de deeltijdopleiding uit duo's. In deeltijdopleiding is minder sprake van projecten dan in de voltijdopleiding. Ter bevordering en monitoring van de individuele prestaties stelt de docent in consultancy uren gericht vragen en staat in het logboek wie wat heeft gedaan.

Het programma in de student-gestuurde leerlijn heeft als belangrijkste pijler de studieloopbaancoaching (SLC), gericht op de individuele begeleiding van de student in zijn ontwikkeling en bij het maken van de keuzes waar hij voor komt te staan. Direct hieraan gelinkt zijn onderdelen die gericht zijn op beroeps- en stage-oriëntatie. Het zwaartepunt van de SLC ligt in de eerste twee jaar. Dan voert een volledig van onderwijs vrijgestelde docent minimaal vier keer per jaar een gesprek met de student en maakt de student opdrachten. Daarna wordt meer een beroep gedaan op het eigen initiatief en de zelfstandigheid van de student. De coach heeft dan meer een adviserende dan een begeleidende rol. Tijdens stage en afstuderen begeleidt een daarvoor op inhoudelijke gronden aangewezen docent de student, onder andere door het afleggen van bezoeken aan de student en zijn bedrijfsbegeleider. Studenten hebben gemeld zich goed voorbereid te voelen op het beroep via zowel de SLC als de beroepsproducten die zij moeten maken.

Dat docenten verschillende rollen vervullen richting studenten is duidelijk verwoord door een recent afgestudeerde studente die vertelde de begeleiding in de loop van de opleiding ervaren te hebben als verschuivend van docent naar sparring partner.

De opleiding biedt het onderwijs aan in cursussen, verdeeld over zestien periodes van tien weken. Tijdens de rondleiding is het panel gebleken dat de opleiding momenteel bij wijze van pilot het eerste jaar anders, out of the box, heeft mogen inrichten ter verhoging van het studiesucces en het onderwijsrendement. Het eerste jaar kenmerkt zich nu door kortere periodes van vier lesweken en een toetsweek. De lessen bestaan steeds uit korte instructie gevolgd door activerende werkvormen en opdrachten waarbij de docent als vraagbaak en begeleider aanwezig is. De eerste ervaringen zijn bemoedigend. Studenten werken harder en zijn meer betrokken en ook docenten geven aan deze werkwijze op prijs te stellen.

Een andere memorabele praktijk die studievoortgang en – rendement bevorderen, is de zogenaamde reparatieklas. Als studenten voor de overgang naar het derde of voor de overgang naar het vierde jaar vertraagd zijn, kunnen ze in een half of een heel jaar de achterstanden inhalen. Daarvoor worden de vakken opnieuw aangeboden als een half blok met een toetskans. Is de toets niet behaald, dan komt men in aanmerking voor de reguliere herkansing voor dat vak.

Het huidige curriculum is sinds studiejaar 2011-2012 ingevoerd voor de regulier instromende studenten uit de mbo-niveau-4-opleidingen en havo. Desgevraagd geeft de opleiding tijdens het bezoek aan dat ongeveer 50 procent van de studentenpopulatie allochtoon is, met alle consequenties van dien (bijvoorbeeld op het gebied van taalvaardigheid bij het geven en volgen van onderwijs en bij het schrijven van werkstukken).

Naast het voltijdprogramma heeft de opleiding een deeltijdvariant en een verkorte route van drie jaar voor de vwo-instroom en studenten met een propedeusediploma. De verkorte route kent een verzwaard eerste jaar van 68 EC. Tijdens het gesprek met studenten vernam het panel dat de combinatie van vrijstellingen en een verzwaard eerste jaar in de praktijk, afgezien van enkele incidentele aansluitingsperikelen bij het reguliere programma, goed te doen is door de doelgroep.

In de deeltijdopleiding stelt de opleiding per student met een werkplekscan vast of het werk relevant is, faciliteiten voor het leren aanwezig zijn, wat de kwaliteit van de begeleiding is en of de werkplek geschikt is voor de ontwikkeling van de beoogde competenties. Het panel heeft geconstateerd dat deze werkplekscan zowel bij de start alsook gedurende de opleiding zorgvuldig ingezet wordt, onder andere voor het toekennen van vrijstelling voor de stage. In de persoonlijke ontwikkelingsplannen die de student schrijft staat ook goed per competentie beschreven wat wanneer gedaan is.

In het eerste jaar krijgt iedere deeltijdstudent een propedeusecoach die hem begeleidt via een voor de deeltijdopleiding aangepast SLC-programma en hem voorbereidt op de praktijk-gestuurde leerlijn in de hoofdfase. Daarna krijgt de deeltijdstudent een hoofdfasecoach.

De kennis-gestuurde leerlijn in de deeltijdopleiding is praktisch gelijk aan die van de voltijdopleiding. In de praktijk-gestuurde leerlijn realiseert de deeltijdstudent een deel van de beroepsproducten en projecten op school en een deel op de werkplek. Het streven is zoveel mogelijk beroepsproducten op de werkplek te realiseren.

Tweemaal per jaar bezoekt de hoofdfasecoach de deeltijdstudent op de werkplek en bespreekt de persoonlijke ontwikkeling (SLC) en de verwerving van de vakinhoudelijke en gedragscompetenties. De student beschrijft dit in een persoonlijk leerverslag en in de rapportageformulieren werkplekcompetenties.

Kwaliteit van het personeel

In de kritische reflectie geeft de opleiding aan ernaar te streven dat:

- alle docenten actuele kennis hebben van het vakgebied en de beroepspraktijk;
- alle vast aangestelde docenten beschikken over een onderwijskundige kwalificatie;
- het personeel zich kan blijven ontwikkelen;
- minimaal zeventig procent van de docenten een masterdiploma heeft in 2016;
- de verdeling van de docentenpopulatie over de functieschalen in overeenstemming komt met de streefverdeling van de hogeschool (wat betekent over de hele linie een flink aantal docenten in een hogere functieschaal dan waar ze nu zitten).

Ongeveer vijftien procent van de docenten uit de voltijdopleiding werkt ook in de beroepspraktijk. Daarnaast hebben vrijwel alle docenten werkveldcontacten via stage- en afstudeerbegeleiding. Nagenoeg alle docenten uit de deeltijdopleiding zijn werkzaam in de beroepspraktijk.

Ongeveer twee derde van de docenten heeft een onderwijskundige kwalificatie en eveneens ongeveer twee derde van het team beschikt over een hbo- of wo-master diploma.

Tijdens de gesprekken vertelden de studenten dat docenten uit de praktijk niet altijd een voordeel zijn. Vooral waar het op verwerven van theoretische kennis en vaardigheden aankomt, krijgen ze liever les van docenten van de opleiding die ook didactisch goed zijn. Overigens zijn studenten over het geheel genomen tevreden over de docenten; ze geven ze het rapportcijfer zeven met desgevraagd incidentele uitschieters naar zowel drie als tien. Deze tevredenheid blijkt ook uit de NSE-scores en de docentmeters die het panel gezien heeft. Via docentmeters beoordelen studenten docenten per vak op duidelijkheid in het lesgeven, het studenten actief betrekken bij het college, het leggen van relaties met de praktijk, feedback geven, inhoudelijke deskundigheid en begeleiding en bereikbaarheid.

Docenten hebben tijdens het gesprek aangegeven dat enkelen van hen bezig zijn met een master-opleiding en dat zij verplicht zijn hun tien procent professionaliseringsruimte te benutten. In de praktijk blijft dat desondanks soms rond de zeven procent hangen door de werkdruk. De kritische reflectie meldt dat in het kader van deskundigheidsbevordering zes docenten in studiejaar 2012-2013 gedetacheerd zijn naar de lectoraten.

Het panel is onder de indruk van de forse stijging in medewerkerstevredenheid. Van 4,1 naar 7,1 in drie jaar tijd. Grondslag hiervoor is de andere wijze van aansturen door de nieuwe IFM directie en de opleidingsmanager. Docenten ervaren meer onderlinge binding en ruimte voor verbeteringen en veranderingen. De open cultuur betekent echter niet dat er geen afscheid wordt genomen van docenten die slecht beoordeeld worden. Studenten herkennen dit beeld.

Hoewel de studenten volgens de gepresenteerde NSE-scores en naar eigen zeggen tevreden zijn over de docenten, blijven vooral de scores van de voltijdstudenten op de NSE nog achter bij de norm van de hogeschool (3,7 op een vijfpuntschaal).

Kwaliteit van de opleidingsspecifieke voorzieningen

Tijdens de rondleiding zijn het panel twee zaken in positieve zin opgevallen: een geheel voor het 'out of the box' onderwijs in het eerste jaar ingerichte verdieping en de digitale toetsruimte waar grote groepen studenten tegelijkertijd toetsen kunnen maken.

Deze laatste voorziening wordt gedeeld met andere opleidingen. Dit brengt met zich mee dat de opleiding Bedrijfseconomie hier nog niet zoveel gebruik van kan maken als zij zou willen. IFM streeft naar vijftig procent digitaal afgenomen kennistoetsen per 1 september 2014⁸.

⁸ Onderwijsvisie (didactisch concept) Instituut Financieel management 2011-2014.

Verder heeft het panel geconstateerd dat het intranet Hint en de elektronische leeromgeving N@tschool naar behoren in gebruik zijn. Wel is het panel niet alleen uit de kritische reflectie, maar ook uit de gesprekken gebleken dat de informatievoorziening rond roosters, wijzigingen daarin en cijfers beter kan. Overigens laten de scores uit de NSE wat betreft de roosters al een lichte stijging zien tussen 2011 en 2012 en staat in de kritische reflectie ook dat het aantal roostermutaties voor IFM in dezelfde periode gedaald is van 919 naar 499.

Hoe wordt de kwaliteit van de onderwijsleeromgeving gewaarborgd?

Uit de rapportage tot nu toe is impliciet al gebleken dat de opleiding waarde hecht aan evaluatieresultaten. Naast de NSE en het medewerkerstevredenheidsonderzoek heeft het panel ook inzage gehad in enkele docentmeters, blokscans en evaluaties van de toetsing, waarover meer bij standaard drie. De opleidingscommissie rapporteerde tijdens het bezoek dat elk blok besproken wordt op grond van evaluatieresultaten en gesprekken met klassevertegenwoordigers. Studenten op hun beurt hebben aangegeven verbeteringen in het programma op te merken en dit ook met enkele voorbeelden geïllustreerd.

Het managementteam heeft toegelicht hoe zij op de volgende kritische prestatie indicatoren stuurt: studenttevredenheid (jaarlijks de NSE, vier keer per jaar een blokscan en docentmeters), medewerkerstevredenheid via het binnenkort jaarlijkse, in plaats van tweejaarlijkse, MTO en de rendementen. Alle gegevens worden ook cumulatief bekeken.

Tijdens het gesprek met vertegenwoordigers van verschillende commissie is het panel opgevallen dat de commissies over het algemeen werken zoals bedoeld en daarvoor ook gefaciliteerd worden. Tegelijkertijd is opgevallen dat in eerste instantie weinig notulen ter inzage lagen en dat daarin geen duidelijke acties en besluiten zijn opgenomen. Desondanks heeft het panel geconstateerd dat de kwaliteit van de onderwijsleeromgeving wel degelijk op twee manieren aandacht krijgt: pro-actief via cursusbeschrijvingen, planning en inspraak van verschillende commissies hierbij en reactief via een redelijke evaluatiepraktijk.

Overwegingen en conclusie

De inhoud, structuur en vormgeving van het programma, verdeeld over drie leerlijnen (kennis, praktijk en student) zijn helder en goed gedocumenteerd. Dat geldt zowel voor het overzicht over het totale programma en de aansluiting daarvan bij de eindkwalificaties als voor de uitwerkingen in concrete programmaonderdelen. Wel is het panel van mening dat er vooral in de lagere jaren van de opleiding veel erg kleine vakken geprogrammeerd zijn van slechts een of twee EC. In de voltijdopleiding is dat meer het geval dan in de deeltijdopleiding. De opleiding heeft dat zelf ook geconstateerd en is doende het paneladvies op te volgen om in het kader van de aanpassing van het programma aan het nieuwe BBA-profiel en, na een grondige evaluatie, de verdere implementatie van de 'out of the box' structuur van het eerste jaar in de rest van de opleiding, ook de omvang van afzonderlijke vakken te heroverwegen en een minimale omvang van bijvoorbeeld drie EC te hanteren. Dat de opleiding tot dergelijke aanpassingen in het programma in staat is, heeft zij bewezen bij de introductie en vormgeving van de onderzoeksleerlijn en het experimenteel vernieuwde eerste jaar van de voltijdopleiding.

Voor een opleiding die zo dicht bij een internationale omgeving zit en internationalisering als speerpunt heeft, bevat de literatuurlijst nog weinig Engelse titels en is het accent op het vreemde talenonderwijs weliswaar goed, maar toch ook nog een wat beperkte invulling hiervan. De business week is een veelbelovende component en een goed begin voor de realisatie van de internationaliseringsambities. Het panel adviseert dit onderwerp nog wat meer voortvarend en innovatief ter hand te nemen. Ook dit lijkt goed mogelijk in het kader van de aanpassing aan het BBA-profiel.

Hoewel de deeltijdopleiding op punten verschilt van de voltijdopleiding, liggen de programma's vooral in de op kennis gerichte leerlijn dicht bij elkaar. De aanpassingen in praktijkgerichte leerlijn zijn substantiëler. Daarin spelen de werkplekscans een belangrijke rol. Het panel heeft zowel in de gesprekken als via concrete voorbeelden kunnen constateren dat de opzet en het gebruik daarvan zorgvuldig zijn.

De opleiding beschikt over een betrokken en kwalitatief goed toegerust docententeam. Dit is zowel uit het overzicht van docenten en hun kwalificaties als uit de gesprekken gebleken. Bovendien is duidelijk dat met name de laatste paar jaar het team ook steeds meer en beter als team is gaan functioneren. Dit geldt zowel voor de uitvoering van het onderwijs als voor het bijdragen aan en onderling goed laten functioneren van de diverse commissies die bijdragen aan de kwaliteit en de borging daarvan binnen de opleiding.

De opleidingsspecifieke voorzieningen ondersteunen de ambities van de opleiding. Dat geldt in het bijzonder voor de digitale toetsruimte, de mediatheek en de voor het eerstejaars onderwijs aangepaste verdieping. Ook de stevig gestructureerde SLC is vermeldenswaard.

Samenhangende onderwijsleeromgeving

De combinatie van een kwalitatief goed toegerust en aangestuurd docententeam een helder gestructureerd en gedocumenteerd opleidingsprogramma en passende voorzieningen zoals de digitale toetsruimte, zorgt voor een door alle betrokkenen als samenhangend gepercipieerde onderwijsleeromgeving met als rode draad: aanpakken, doen.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

Standaard 3 Toetsing en gerealiseerde resultaten

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Bevindingen

Systeem van toetsing

Het systeem van toetsing voor de opleiding staat beschreven in het toetsplan⁹.

Op weg naar het eindniveau werkt men met een categorisering in taxonomieën en toetsmatrijzen om zicht te houden op geleerde (en getoetste) inhoud, gedrag en transfer. Daarvoor is de taxonomie van Arendsen & Coun in gebruik die de volgende vijf niveaus kent: kennis/inzicht/vaardigheden, toepassen kennis/inzicht/vaardigheden, analyseren en synthetiseren met opgedane kennis/inzicht/vaardigheden, analyseren en synthetiseren in een beroepskritische situatie en/of als deel van een beroepsproduct en tenslotte de integratieve toets van de hoofdfase- stage- of startbekwaamheid van de beroepsbeoefenaar. Om het plaatje compleet te maken zijn er kwalificatiedekkingsmatrices opgenomen waarin per vak aangegeven is wat de toetsvorm is, op welk niveau en binnen welke eindkwalificatie de toetsing plaatsvindt. Onderscheiden toetsen zijn: talentoets, vaardigheidstoets, voortgangstoets, kennistoets, casustoets, projectopdracht, beroepsproduct, praktijk gestuurde opdracht, reflectieopdracht, stage-opdracht en afstudeeropdracht.

De toetsen die het panel bekeken heeft, laten zien dat dit in principe werkt, al zijn er ook enkele kanttekeningen te maken. De toetsen zijn ondanks de hiervoor beschreven randvoorwaardelijke inbedding traditioneel qua opzet en weinig competentiegericht, zo is er vaak sprake van opgaven zonder context. Qua inhoud zijn ze voldoende dekkend, maar het panel heeft zich wel verbaasd over de uiteenlopende lengte van toetsen bij dezelfde tijdsduur. Toetsmatrijzen zijn niet altijd volledig en/of volgens de afspraken ingevuld en de cesuur is niet altijd aangegeven.

In haar eigen evaluaties van de toetskwaliteit heeft de toetscommissie van IFM een deel van deze kanttekeningen ook geconstateerd. Zo lieten de resultaten van hun kwaliteitscontrole van de toetsen uit het eerste blok in 2011-2012 zien dat validiteit, betrouwbaarheid en bruikbaarheid over het algemeen onvoldoende waren en dat ook de constructie van vragen te wensen overliet, bijvoorbeeld subjectieve vragen en meerkeuzevragen waarbij de stam in de alternatieven was opgenomen.

Zowel de toetscommissie als het management hebben in de gesprekken toegelicht dat in deze eerste ronde welbewust streng zowel procedureel als inhoudelijk gekeken is.

Dat betekent dat een deel van deze negatieve bevindingen terug te voeren is op bijvoorbeeld niet beschikbaar gestelde toetsmatrijzen of antwoordmodellen die er wel waren. Deze ervaringen en bevindingen hebben duidelijk als 'wake up call' gewerkt voor het docententeam. Het management heeft on the job scholing gefaciliteerd en docenten op het hart gebonden procesfouten zoals incompleet aangeleverde toetsen te voorkomen.

⁹ Toetsplan opleiding Bedrijfseconomie voltijd/deeltijd. Juni 2013.

De tweede keer dat de toetscommissie een set toetsen bekeken heeft, ditmaal van het tweede blok in 2012-2013, constateerde men dat in tachtig procent van de aangeleverde toetsen de validiteit op orde was en dat ook de betrouwbaarheid en bruikbaarheid van tentamens over het algemeen voldoende zijn. De betrouwbaarheid van projecten blijft nog een punt van aandacht. De terechte conclusie van de toetscommissie en het management is dan ook dat de toetskwaliteit vooruit gaat. Toch staan ook in deze rapportage van de toetscommissie nog aanbevelingen die wijzen op wenselijke verdere verbetering van deskundigheid op het gebied van toetsconstructie, betere procedurele sturing en controle, en aandacht voor individueel toetsen bij groepsopdrachten. Het panel onderschrijft deze aanbevelingen.

Tijdens het gesprek met diverse bij de borging van de kwaliteit van de opleiding betrokken commissies is gebleken dat de toetscommissie door de examencommissie gemandateerd is voor de kwaliteitsborging van de toetsen en dat de afstudeercommissie gemandateerd is voor de borging van het vaststellen van het niveau van de afstudeeropdracht, waarna een begeleider wordt toegewezen.

De examencommissie ziet toe op de benoeming van examinatoren en bewaakt zelf of bij afstuderen aan alle eindkwalificaties is voldaan en of de beoordeling adequaat gebeurd is. Daarvoor laat zij onder andere bij enkele examens externen observeren.

De werkveldvertegenwoordigers die het panel sprak hebben hun ervaringen daarmee gemeld. Het panel waardeert deze praktijk en adviseert vaker en meer externen met adviesrecht te betrekken bij de borging van het niveau en de kwaliteit van het afstudeerwerk.

Studenten hebben gemeld meestal tevoren schriftelijk, maar in projecten ook mondelinge toetsen te moeten afleggen. De toetsvormen zijn tevoren bekend en soms maakt het volgens hen uit wie beoordeelt. Er is altijd inzage van de beoordelingen mogelijk. In de NSE scoort de duidelijkheid van beoordelingscriteria 3,2 voor de voltijd- en 3,5 voor de deeltijdopleiding. De aansluiting van de toetsing en beoordeling bij de inhoud van de opleiding laat soortgelijke scores zien.

Realisatie van de beoogde eindkwalificaties

In het toetsplan staat de profielbeschrijving 'startbekwaam'. Hierin zijn de acht competenties afgezet tegen de vier aan de Dublin descriptoren ontleende categorieën: toepassen kennis en inzicht, oordeelsvorming, communiceren en professioneel handelen. Binnen elke categorie is een onderverdeling gemaakt, bijvoorbeeld materie kennis en complexiteit in de eerste categorie en samenwerken, zelfstandigheid, plannen & organiseren en professionele integriteit in de laatste categorie. Hieraan zijn de rubrics gekoppeld voor de beoordeling van het eindniveau.

Deze rubrics zijn goed uitgewerkt. Wel is in het scoreformulier nog sprake van een verschrijving in de kolomkop voor voldoende; daar staat onvoldoende terwijl de onderstaande rubrics voldoende indiceren. Overigens heeft dit in de door het panel bekeken afstudeerwerken en daarbij horende beoordelingsformulieren niet tot fouten in de beoordeling geleid.

Verder valt op dat algemene competenties voor 75 procent meewegen en vakinhoudelijke voor 25 procent. Zowel werkveldvertegenwoordigers als praktijkdocenten hebben aangegeven dit niet bezwaarlijk te vinden omdat 'debet en credit makkelijk alsnog te leren zijn, maar de generieke vaardigheden veel moeilijker'. De opleiding op haar beurt geeft aan dat oordeelsvorming (25 procent) beschouwd moet worden als vakdeskundige oordeelsvorming en dat daarmee de weging tussen generieke en vakinhoudelijke competenties minder scheef komt te liggen. Het panel deelt die mening niet helemaal en adviseert dit toch nog eens te heroverwegen.

Het panel heeft negentien afstudeerwerken bekeken, vijftien uit de voltijd- en vier uit de deeltijdopleiding. Van deze negentien afstudeerwerken zijn er elf in 2013 beoordeeld en acht in 2012. Sinds september 2012 worden afstudeerwerken met rubrics beoordeeld; het eerder gehanteerde beoordelingsformulier specificeerde op een meer globaal niveau. Alvorens aan een afstudeeropdracht kunnen beginnen moet de kandidaat hiervoor goedkeuring krijgen van de afstudeercommissie.

Het panel heeft flinke verschillen in kwaliteit van afstudeerwerken aangetroffen. Soms zijn cijfers aan de hoge kant en, zeker in de afstudeerwerken van 2012, zijn begeleiders meestal ook beoordelaar. Daartegenover staat dat het beoordelen met rubrics, dat sinds september 2012 gebeurt, de oordelen zeer inzichtelijk en navolgbaar maakt. Bovendien zijn begeleiders met ingang van februari 2013 ook geen beoordelaar meer.

Drie afstudeerwerken, waarvan twee uit 2012, bleken zodanig beoordeeld dat het panel een extra gesprek heeft ingelast met de beoordelaars. Het oordeel over het afstudeerwerk uit 2013 is voor het panel navolgbaar gegeven de toelichting van de beoordelaar. De beide afstudeerwerken uit 2012 blijven wat het panel betreft hun voldoende niet waard. Bovendien zijn in een van deze beide gevallen de eigen afstudeerregels van de opleiding niet nageleefd bij het goedkeuren van de afstudeeropdracht. Vanwege het feit dat dit wat oudere afstudeerwerken betreft, dat de beoordeling van afstudeerwerk nu steviger gebeurt en dat begeleiding en beoordeling nu meer gescheiden zijn, wil het panel toch niet te zwaar aan deze twee gevallen tillen.

Er zijn immers aantoonbare verbeteringen in gang gezet.

De Rotterdamse afgestudeerde in de Bedrijfseconomie staat bekend om zijn pragmatische aanpak en doortastend handelen. Een evaluatie onder bedrijven waar studenten afstuderen laat een gemiddelde tevredenheid van 85 procent zien. De werkveldvertegenwoordigers die het panel ontmoet heeft, toonden zich ook tevreden over de kwaliteit van de afgestudeerden. Uit het gesprek met studenten is het panel gebleken dat doorstromen naar een wo master opleiding weliswaar als sprong ervaren wordt, maar wel een haalbare. Men voelt zich, mits voorbereid in de 'wo-klas' daarvoor voldoende toegerust.

Overwegingen en conclusie

Het panel is onder de indruk van de systematische aanpak van de toetsing met matrices, taxonomieën, etc. zoals weergegeven in de documentatie. Tevoren heeft het panel zich afgevraagd of dat in de praktijk allemaal nog wel hanteerbaar is. Deze twijfel is deels terecht gebleken zoals duidelijk werd uit de bevindingen van het panel en de toetscommissie aangaande tentamens. Het panel adviseert dan ook nog eens na te gaan of alle indelingen en matrices echt nodig zijn. Mocht enige afslanking mogelijk blijken, dan zullen procedures rond het construeren, afnemen en beoordelen van toetsen wellicht ook iets vereenvoudigd en daarmee makkelijker uitvoerbaar kunnen worden.

Wat betreft het werken met rubrics in de eindbeoordeling is de twijfel van het panel niet terecht gebleken, in tegendeel. Beoordelaars toonden zich in de gesprekken enthousiast en het panel heeft kunnen constateren dat de beoordelingen zowel inzichtelijker als consistentere en dus betrouwbaarder zijn dan voorheen. Het panel beveelt aan deze goede praktijk te handhaven.

De gang van zaken rond het afstuderen is helder en het panel waardeert dat begeleiding en beoordeling sinds februari 2013 strikter gescheiden zijn. Wel adviseert het panel de examencommissie niet alleen de examinatoren te benoemen en de eindbeoordelingen te monitoren, maar ook te evalueren of afstudeeropdrachten terecht zijn goedgekeurd. Het panel heeft eveneens veel waardering voor het feit dat externen soms examens bijwonen en hun feedback in adviserende zin terug koppelen aan zowel de beoordelaars als de voorzitter van de examencommissie. Het panel geeft in overweging deze praktijk uit te breiden.

De hiervoor beschreven steeds verder verbeterende praktijken rond toetsen en beoordelen indiceren een adequaat functionerende kwaliteitszorgcyclus.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

3 Eindoordeel over de opleiding

Oordelen op de standaarden

Het visitatiepanel komt tot de volgende oordelen op de standaarden:

Standaard	Oordeel VT	Oordeel DT
1 Beoogde eindkwalificaties	V	V
2 Onderwijsleeromgeving	V	V
3 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	V	V

Overwegingen en conclusie

De beoogde eindkwalificaties zijn in lijn met het landelijke profiel zonder noemenswaardige eigen profilering. Zij voldoen aan de gangbare eisen voor een hbo-bachelor opleiding bedrijfseconomie. Het panel adviseert bij de overgang naar het BBA-profiel wel aandacht te besteden aan enige eigen profilering, met name wat betreft internationalisering.

De onderwijsleeromgeving is helder gestructureerd langs drie leerlijnen en sluit inhoudelijk aan bij de eindkwalificaties. De kennis gerichte leerlijn is voor de voltijd- en deeltijdopleiding praktisch gelijk. In de praktijk gerichte leerlijn en de studieloopbaancoaching zijn voor de deeltijdopleiding aanpassingen aangebracht die het panel beoordeelt als passend en adequaat functionerend. Het panel waardeert de wijze waarop de onderzoeksleerlijn met ingang van studiejaar 2012-2013 in het programma is opgenomen. Het panel adviseert bij de aanpassing van het programma aan het BBA-profiel vooral in de voltijdopleiding de vele kleine vakken van drie EC of minder te vervangen door grotere eenheden. Ook het speerpunt internationalisering verdient een meer veelzijdige en diepgaande uitwerking in het programma dan nu het geval is. De realisatie van het programma is in handen van een kwalitatief goed toegerust en aangestuurd docententeam. De voorzieningen zijn goed te noemen, vooral de digitale toetsruimte en de voor het bij wijze van pilot heringerichte eerstejaars onderwijs aangepaste verdieping zijn het panel opgevallen.

De aanpak op het gebied van toetsen en beoordelen is systematisch en uitgebreid opgezet. Hoewel uitvoerig beschreven, blijkt de praktijk nog weerbarstig. Dat neemt niet weg dat het panel geconstateerd heeft dat in korte tijd flinke verbeterlagen gemaakt zijn, vooral dankzij de monitoring activiteiten van de toetscommissie en de afstemming van bevindingen en opvolgingsmaatregelen met het management. Het panel complimenteert de opleiding met het gebruik van rubrics bij de eindbeoordeling. Het panel heeft kunnen constateren dat daardoor de consistentie en inzichtelijkheid van de oordelen aanzienlijk verbeterd is.

De verschillen tussen deeltijd- en voltijdopleiding doen zich, zoals hierboven aangegeven, voornamelijk voor in de onderwijsleeromgeving.

Het visitatiepanel beoordeelt de kwaliteit van de bestaande voltijd- en deeltijdopleiding hbo bachelor bedrijfseconomie van Hogeschool Rotterdam als **voldoende**.

4 Aanbevelingen

1. Het panel adviseert de opleiding bij de overgang naar het profiel voor Bachelor of Business Administration (BBA) aandacht te besteden aan meer eigen profilering in zowel de eindkwalificaties als het programma op het gebied van internationalisering (standaard 1 en 2).
2. Het panel adviseert bij de aanpassing van het programma aan het BBA-profiel door te gaan met het vervangen van de vele kleine vakken door grotere onderwijseenheden (standaard 2).
3. Het panel adviseert te blijven investeren in het verbeteren van de toetsdeskundigheid en de procedurele aansturing van het proces van toetsconstructie, -afname en -beoordeling (standaard 3).
4. Het panel adviseert de betrokkenheid van leden van de werkveldcommissie als extern adviseur bij afstudeerwerken uit te breiden (standaard 3).

5 Bijlagen

Bijlage 1: Eindkwalificaties van de opleiding

1. Ontwerpen, inrichten en onderhouden van (geautomatiseerde) financiële en niet-financiële informatiesystemen;
2. Vormgeven, inrichten en toetsen van de administratieve organisatie;
3. Bepalen en beheersen van financieel-economische en fiscale risico's;
4. Bepalen en verstrekken van financieel-economische en fiscale informatie voor de besluitvorming;
5. Verstrekken van informatie ten behoeve van externe belanghebbenden;
6. Geven van adviezen en verlenen van diensten op financieel-economisch en fiscaal terrein aan belanghebbenden;
7. Sociale en communicatieve competenties (interpersoonlijk, organisatie) en
8. Zelfsturende competentie (intrapersoonlijk, beroepsbeoefenaar of professional).

Bijlage 2: Overzicht opleidingsprogramma

BE jaar 1 VOLTijd IFM12D-FBEVTSR													
ROM	Cursusnaam	Cursuscode	sp	Onderwijsperiode 1		Onderwijsperiode 2		Onderwijsperiode 3		Onderwijsperiode 4		Praktische oefening	
				contact tijd x 50 min.	toets	contact tijd x 50 min.	toets	contact tijd x 50 min.	toets	contact tijd x 50 min.	toets		
KG	commerciële economie ; management	FINCEM0111	2	4 (2x2)	T							Legenda	
KG	bedrijfsadministratie ; bedrijfseconomie	FINBAC0211	3	4 (2x2)	T								Keuzeonderwijs
KG	inleiding recht en ondernemingsrecht	FBEREC0211	-	2	-								
KG	algemene economie	FINAEC0212	2	2	T							Toetsvormen	
PG	planning & control ; bedrijfssimulatiespel: Maqqy	FBEPRO0214	2	3	O							AS= Assessment	
PG	Nederlands - spelling en rapporteren	FINNED0311	1	2	PR							D= Digitale toets	
PG	sport	FBESPO0112	-	-	PR							BP=beroepsproduct	
SG	studieloopbaancoaching	FBESLC0301	-	1	O							MC= Multiple choice	
SG	Keuzevakken of ¹	vrije keuze	2									M= Mondeling	
SG	Bijspijker/keuzemodules	Rekenen	(1)									O= Opdracht	
SG	Bijspijker/keuzemodules	Engels	(1)									P= Presentatie	
KG	inleiding recht en ondernemingsrecht	FBEREC0211	3			2	T					S= Schriftelijk	
KG	bedrijfsadm: voorz,transitoria, afschr.	FINBAD0312	2			2	T					S*= Herkansing schriftelijke toets	
KG	bedrijfseconomie	FINBEC0112	2			3	T					TWG= Toets werkgroep	
PG	Excel	FINICT0111	1			2	PR					PF= Portfolio	
PG	ondernemingsplan - financieel plan	FBEPRO0213	3			3	O					ST= Samengestelde toets	
PG	Nederlands - adviesrapport en schrijfvaardigheid	FINNED0112	1			2	PR					GO= Groepsopdracht	
PG	Business communication	FBEBEN0101	2			2	O					T= Tentamen	
PG	sport	FBESPO0112	1			2	PR					BP=beroepsproduct	
SG	studieloopbaancoaching	FBESLC0301	1			-	O					PR= Practicum	
SG	Keuzevakken of ¹	vrije keuze	2									PO= Projectopdracht	
SG	Bijspijker/keuzemodules	Wiskunde	(1)										

SG	Bijspijker/keuzemodules	Nederlands	(1)									
KG	bedrijfsadministratie	FBEBAD0223	1					2	T			
KG	management accounting - deel 1	FINBEC0213	2					2	T			
KG	Elementaire wiskunde en inleiding statistiek	FINWST0112	-					2	PR			
KG	bestuurlijke informatievoorziening	FBEBIV0113	2					2	T			
KG	introdactie risicomangement	FBERSM0114	1					2	O			
PG	business case	FBEBSC0214	3					3	O			
PG	Nederlands - vergaderen en schrijfvaardigheid	FINNED0113	1					2	PR			
PG	Business communication	FBEBEN0102	2					2	O			
SG	studieloopbaancoaching	FBESLC0102	1					2	O			
SG	Keuzevakken of ¹	vrije keuze	1									
SG	Bijspijker/keuzemodules	Nederlands	(1)									
KG	management accounting - deel 2	FINBEC0114	2							2	T	
KG	bedrijfsadministratie: fabricageboekhouding	FBEBAD0114	1							2	T	
KG	inkomstenbelasting (niet winst)	FINBLR0313	2							2	T	
KG	Elementaire wiskunde en inleiding statistiek	FINWST0112	2							2	PR	
PG	bedrijfscalculatie	FINBCA0114	1							2	PR	
PG	Nederlands - interviewen	FBENED0114	1							2	PR	
PG	Business communication	FBEBEN0103	2							2	O	
PG	presenteren	FBECOM0214	1							2	O	
PG	Exact online	FBEPRO0101	2							3	O	
SG	studieloopbaancoaching	FBESLC0303	1							-	O	
SG	Keuzevakken of ¹	vrije keuze	1									
SG	Bijspijker/keuzemodules	Nederlands	(1)									
Totaal			60									

NB: er zijn meerdere toetsvormen mogelijk binnen één cursus.

Bij de kolom 'Praktische oefening':

PO= cursus 'praktische oefeningen'
POA= verplichte aanwezigheid bij cursussen met 'praktische oefeningen'

¹ Schrijf je tijdig in via Osiris!

BE jaar 2 VOLTijd IFM12B-FBEVTSR												
ROM	Cursusnaam	Cursuscode	sp	Onderwijsperiode 1		Onderwijsperiode 2		Onderwijsperiode 3		Onderwijsperiode 4		Praktische oefening
				contacttijd x 50 min.	toets	contacttijd x 50 min.	toets	contacttijd x 50 min.	toets	contacttijd x 50 min.	toets	
KG	logistiek: voorraadbeheer ; productielogistiek en materials handling	FBELOG0123	1	2	T							
KG	bedrijfsadministratie: fabricageboekhouding	FBEBAD0221	3	4 (2x2)	T							
KG	verdieping primaire processen + automatisering + productie	FINBIV0121	2	2	T							
KG	bedrijfscalculatie met Excel	FBEBCA0121	1	2	PR							
PG	BP financiële administratie	FBEBPR0101	2	3	BP							
PG	BP AO Handboek	FBEBPR0102	2	3	BP							
PG	Business communication	FBEENG0203	1	2	O							
SG	Deficiëntie-/ Keuzemodules ¹		2	2	-							
SG	studieloopbaancoaching	FBESLC0104	-	-	O							
KG	informatiebehoefte en databaseontwerp	FBEICT0122	2			2	T					
KG	management accounting: planning & control	FBEMAC0121	4			4 (2x2)	T					
PG	BP pakketselectie	FBEBPR0103	2			3	BP					
PG	BP procesbeschrijving	FBEBPR0104	2			3	BP					
PG	Business communication	FBEENG0204	1			2	O					
SG	Deficiëntie-/ Keuzemodules ¹		2			2	-					
SG	Fox Internationaal of BAM	FBFOX0122 of FBEPRO0323	2			3	O					
SG	studieloopbaancoaching	FBESLC0104	1			-	O					
KG	financiering: kasstromen, financieringsbeslissingen en planning	FBEFIN0323	3					3 (2 en 1)	T			
KG	bedrijfsadministratie: vermogensvorming	FBEBAD0223	1					2	T			
KG	organisatiekunde en projectmanagement	FBEMAN0124	2					2	T			

Legenda

Keuzeonderwijs

Toetsvormen

AS= Assessment

D= Digitale toets

MC= Multiple choice

M= Mondeling

O= Opdracht

P= Presentatie

S= Schriftelijk

S*= Herkansing schriftelijke toets

TWG= Toets werkgroep

PF= Portfolio

ST= Samengestelde toets

GO= Groepsopdracht

T= Tentamen

BP=beroepsproduct

PR= Practicum

PO= Projectopdracht

KG	statistiek deel 1 (33%); statistiek deel 2 (33%); praktijk met Excel (34%)	FBEEXC0124	-					4 (2 x 2)	PR			
PG	BP planning & control: deel 1	FBEBPR0105	2					3	BP			
PG	BP invest. en financieringsplan	FBEBPR0106	2					3	BP			
PG	BP ondernemingsplan	FBEBPR0107	-					2	BP			
SG	solliciteren en corresponderen	FBECOM0124 ²	1					2	PR			
SG	Deficiëntie-/ Keuzemodules ¹		2					2	-			
SG	studieloopbaancoaching	FBESLC0105	-					-	O			
KG	economische orde en economische politiek	FBEAEC0124	1							2	T	
KG	Elementair belastingrecht voor bedrijfseconomen	FBEBLR0324	2							2	T	
KG	statistiek deel 1 (33%); statistiek deel 2 (33%); praktijk met Excel (34%)	FBEEXC0124	2							2	PR	
KG	marketing theorie	FBEMAR0223	1							2	O	
KG	business intelligence	FBEICT0124	2							2	O	
PG	BP ondernemingsplan	FBEBPR0107	2							2	BP	
PG	BP planning & control deel: 2	FBEBPR0108	2							3	BP	
PG	Business communication	FBEENG0205	1							2	O	
PG	business case	FBEBSC0124	2							2	O	
PG	adviseren en vergaderen	FBECOM0123	1							2	PR	
SG	studieloopbaancoaching	FBESLC0105	1							-	O	
Totaal			60									

NB: er zijn meerdere toetsvormen mogelijk binnen één cursus.

Bij de kolom 'Praktische oefening':

PO= cursus 'praktische oefeningen'
POA= verplichte aanwezigheid bij cursussen met 'praktische oefeningen'

¹ Schrijf je tijdig in via Osiris!

² Sluit aan bij de voorbereidingen op de stage

BE jaar 3 VOLTijd IFM11B-FBEVTSR												
ROM	Cursusnaam	Cursuscode	s	Onderwijsperiode 1		Onderwijsperiode 2		Onderwijsperiode 3		Onderwijsperiode 4		Praktische oefening
				contacttijd x 50 min.	toets	contacttijd x 50 min.	toets	contacttijd x 50 min.	toets	contacttijd x 50 min.	toets	
PG	Stage	FBESTG0434	-	-	-							Legenda
KG	IT-beheer	FBEICT0134	-	1	PR							Keuzeonderwijs
KG	onderzoeksvaardigheden	FBEONV0131	2	2	O							
SG	business balance scorecard of Duits deel 1	FBESPE0132 of FBEDUI0131 ¹	1	2	O							Toetsvormen
SG	studieloopbaancoaching	FBESLC0106	-	-	O							AS= Assessment
KG	IT-beheer	FBEICT0134	1			1	PR					D= Digitale toets
PG	Stage	FBESTG0434	2	4		-	-					MC= Multiple choice
PG	cross cultural management + business communication (CCM 70% + BC 30%)	FBECMC0132	1			2 CCM + 1 ENG	PR					M= Mondeling
SG	maatschappelijk verantwoord ondernemen of Duits deel 2	FBEMVO0131 of FBEDUI0132 ²	1			2 MVO OF 2 DUI	O					O= Opdracht
SG	studieloopbaancoaching	FBESLC0106	-			-	O					P= Presentatie
KG	financial accounting: jaarrekening	FBEFAC0131 ³	3					2	PR			S= Schriftelijk
KG	financiering: financieel risicobeheer	FBEFIN0141	2					2	T			S*= Herkansing schriftelijke toets
KG	risicomangement	FBERSM0131	2					2	T			TWG= Toets werkgroep
PG	project ERP met Synergy	FBEPRO0141	2					2	O			PF= Portfolio
PG	financial accounting	FBEBPR0109	3					3	BP			ST= Samengestelde toets
PG	adviseren en vergaderen	FBECOM0133 ⁴	1					2	PR			GO= Groepsopdracht
PG	MIS	FBEBPR0110	-					2	BP			T= Tentamen
SG	BE-specifieke module of Duits deel 3	FBESPE0133 of	1					2	O			BP=beroepsproduct

		FBEDUI013 3 ⁵									
SG	studieloopbaancoaching	FBESLC01 06	-						-	O	
KG	inkomstenbelasting-winst	FBEBLR01 31	2						2	T	
KG	bestuurlijke informatievoorziening: typologiën	FBEBIV013 2	2						2	T	
KG	bedrijfsadministratie: consolidatie	FBEBAD02 32	2						2	T	
PG	MIS	FBEBPR01 10	2						1	BP	
PG	BP treasury	FBEBPR01 11	2						3	BP	
PG	BP risicoanalyse	FBEBPR01 12	2						3 (2 RSM + 1 NED)	BP	
SG	BE-specifieke module of Duits deel 4	FBESPE01 34 of FBEDUI023 4 ⁶	1						2	O	
SG	studieloopbaancoaching	FBESLC01 06	1						-	O	
SG	FOX opdracht of praktijk (excel)	FBEMVO01 32 / FBEEXC01 34 ⁷	2						2	O	
Tot aal			6 0								

PR= Practicum

PO= Projectopdracht

NB: er zijn meerdere toetsvormen mogelijk binnen één cursus.

Bij de kolom 'Praktische oefening':

PO= cursus 'praktische oefeningen'

POA= verplichte aanwezigheid bij cursussen met 'praktische oefeningen'

¹ Er moet een keuze worden gemaakt uit FBESPE0132 of FBEDUI0131

² Er moet een keuze worden gemaakt uit FBEMVO0131 of FBEDUI0132

³ Colleges gecombineerd met FBEBPR0109 gedurende de hele dag

⁴ Sluit aan bij het project FBEBPR0109 Er moet een keuze worden gemaakt uit

⁵ FBESPE0133 of FBEDUI0133

⁶ Er moet een keuze worden gemaakt uit FBESPE0134 of FBEDUI0234 (bij Duits de mogelijkheid tot certificaat Goethe instituut)

⁷ Er moet een keuze worden gemaakt uit FBEMVO0132 of FBEEXC0134

BE jaar 4 VOLTijd IFM10B-FBEVTSR												
ROM	Cursusnaam	Cursuscode	sp	Onderwijsperiode 1		Onderwijsperiode 2		Onderwijsperiode 3		Onderwijsperiode 4		Praktische oefening
				contacttijd x 50 min.	toets	contacttijd x 50 min.	toets	contacttijd x 50 min.	toets	contacttijd x 50 min.	toets	
SG	Module(s) uit de minor	Minor	15	12	-							
SG	studieloopbaancoaching	FBESLC0107	-	2	O							
SG	Module(s) uit de minor	Minor	15			12	-					
SG	studieloopbaancoaching	FBESLC0107	-			2	O					
KG	vennootschapsbelasting	FBEBLR0141	2					2	T			
KG	BP Audit	FBEBPR0113	2					3	BP			
PG	afstudeerproject: afstuderen (99%) Nederlands (1%)	FBEAFS0544 ¹	-					1 (NED)	BP			
PG	project fiscale jaarrekening	FBEPRO0142	-					1	O			
KG	logistiek: inkoop en benchmarking	FBELOG0131	1							2	O	
PG	cross cultural management	FBECM0144	2							2	PR	
PG	afstudeerproject: afstuderen (99%) Nederlands (1%)	FBEAFS0544 ¹	20							1 (NED)	BP	
PG	project fiscale jaarrekening	FBEPRO0142	2							1	O	
SG	studieloopbaancoaching	FBESLC0107	1									
Totaal			60									

Legenda

Keuzeonderwijs

Toetsvormen

AS= Assessment

D= Digitale toets

MC= Multiple choice

M= Mondeling

O= Opdracht

P= Presentatie

S= Schriftelijk

S*= Herkansing schriftelijke toets

TWG= Toets werkgroep

PF= Portfolio

ST= Samengestelde toets

GO= Groepsopdracht

T= Tentamen

BP=beroepsproduct

PR= Practicum

PO= Projectopdracht

NB: er zijn meerdere toetsvormen mogelijk binnen één cursus.

Bij de kolom 'Praktische oefening':

PO= cursus 'praktische oefeningen'

POA= verplichte aanwezigheid bij cursussen met 'praktische oefeningen'

¹ Afstudeerscriptie wordt ook begeleid door een docent Nederlands

BE DEELTIJD - IFM12D-FBEDTSR (propedeuse)												
ROM	Cursusnaam	Cursuscode	sp	Praktische oefening	Onderwijsperiode 1		Onderwijsperiode 2		Onderwijsperiode 3		Onderwijsperiode 4	
					contact tijd x 50 min.	Toets	contact tijd x 50 min.	Toets	contact tijd x 50 min.	Toets	contact tijd x 50 min.	Toets
KG	commerciële economie	FBECEC8011	3		2	O						
KG	bedrijfseconomie	FBEBEC8011	2		2	T						
KG	management	FBEMAN8011	2		2	O						
PG	integratie	FBEIOP8011	1		1	O						
PG	informatie & communicatie	FBENED8011	3		2	PO						
PG	RVC-formulieren	FBERVC8012 ¹			1	AS						
SG	studieloopbaancoaching	FBESLC8011	1			O						
SG	deficiëntie- / keuzemodules ²				1	O						
KG	inleiding recht en ondernemingsrecht	FBEREC8012	2				2	T				
KG	bedrijfsadministratie	FBEBAD8012	3				2	T				
KG	statistiek	FBESTA8012 ³	2				2	PR				
PG	kwantitatieve methoden	FBEKWM8012	1				2	O				
PG	integratie	FBEIOP8012	1				1	O				
PG	assessment via werkgever	FBERVC8012	5				1	AS				
SG	studieloopbaancoaching	FBESLC8012	1					O				
KG	bedrijfscalculatie	FBEBCA8013 ⁴	2						2	PR		
KG	belastingrecht	FBBLR8013	2						2	T		
KG	bedrijfseconomie	FBEBEC8013	2						2	T		
KG	bedrijfsadministratie	FBEBAD8013	3						2	T		
PG	integratie	FBEIOP8014 ⁵							1	O		

Legenda

AS= Assessment

D= Digitale toets

MC= Multiple choice

M= Mondeling

O= Opdracht

P= Presentatie

S= Schriftelijk

S*= Herkansing schriftelijke toets

V= Verslag

PR=Practicum

BP=Beroepsproduct

T= Tentamen (schriftelijk of digitaal)

PO=projectopdracht

BO= Beroepsopdracht

keuzemodule

NB: er zijn meerdere toetsvormen mogelijk binnen één cursus.

Bij de kolom 'Praktische oefening':

PO= cursus 'praktische oefeningen'

PA= verplichte aanwezigheid

PG	assessment via werkgever	FBELVS811 4 ⁶								AS		
SG	studieloopbaancoaching	FBESLC801 4 ⁷								O		
SG	deficiëntie / keuzemodule ²		2						1	O		
KG	algemene economie	FBEAEC801 4	2								2	T
KG	bedrijfseconomie	FBEBEC801 4	2								2	T
KG	bestuurlijke informatievoorziening	FBEBIV801 4	2								2	T
KG	Risicomangement	FBERSM80 14	2								2	O
PG	integratie	FBEIOP801 4	3								1	O
PG	assessment via werkgever	FBELVS811 4 ⁷	10									AS
SG	studieloopbaancoaching	FBESLC801 4	1									O
			60									

POA= verplichte aanwezigheid bij cursussen met 'praktische oefeningen'

BE DEELTIJD - IFM12B-FBEDTSR (jaar 2)												
ROM	Cursusnaam	Cursuscode	sp	Praktische oefening	Onderwijsperiode 1		Onderwijsperiode 2		Onderwijsperiode 3		Onderwijsperiode 4	
					contact tijd x 50 min.	Toets	contact tijd x 50 min.	Toets	contact tijd x 50 min.	Toets	contact tijd x 50 min.	Toets
KG	bedrijfseconomie / kosten	FINBEC822 1	2		2	T						
KG	fabricage boekhouden	FINBAD832 1	2		2	T						
KG	ondernemingsrecht	FINREC802 1	2		2	T						
PG	informatiekunde	FINIFK8121 ¹	2		2	PR						
PG	deficiëntie- / keuzemodules ²				1	O						
SG	studieloopbaancoaching	FINSLC8122 3				O						
KG	financiering	FINBEC832 2	3				2	T				

Legenda

AS= Assessment

D= Digitale toets
MC= Multiple choice

M= Mondeling

O= Opdracht

P= Presentatie

S= Schriftelijk

S*= Herkansing schriftelijke toets

KG	bedrijfscalculatie	FINBCA812 2 ⁴	2				2	PR				
KG	statistiek	FINSTA8222 5	2				2	PR				
KG	Management	FBEMAN80 22	2				2	O				
PG	werkervaring	FBELVS812 2	10					BP				
PG	Investerings en financieringsplan	FBEBPR802 4 ⁶					1	BP				
SG	deficiëntie- / keuzemodule ²						1	O				
SG	studieloopbaancoaching	FINSCL8122	1					O				
KG	regelgeving kaders / posten	FINEEV822 3	2						2	T		
KG	belastingrecht	FINBLR8223	2						2	T		
KG	organisatiekunde	FINMAN802 3	2						2	O		
PG	engels	FINENG802 3	2						2	O		
SG	deficiëntie- keuzemodules ² /								1	O		
SG	studieloopbaancoaching	FINSCL8024 7								O		
KG	eigen vermogen, IVA en belastingverwerking	FINEEV812 4	2								2	T
KG	belastingrecht	FINBLR8224	2								2	T
KG	bestuurlijke informatievoorziening	FINBIV8224	2								2	O
KG	fiscale jaarrekening	FINBAD802 4	2								2	T
PG	werkervaring	FBELVS812 4	10								1	BP

V= Verslag

PR=Practicum
BP=Beroepsproduct

T= Tentamen (schriftelijk of digitaal)
PO=projectopdracht

BO= Beroepsopdracht

keuzemodule

NB: er zijn meerdere toetsvormen mogelijk binnen één cursus.

Bij de kolom 'Praktische oefening':

PO= cursus 'praktische oefeningen'

PA= verplichte aanwezigheid

POA= verplichte aanwezigheid bij cursussen met 'praktische oefeningen'

PG	Investerings en financieringsplan	FBEBPR8024	3								1	BP
SG	deficiëntie- / keuzemodules ²		2								1	O
SG	studieloopbaancoaching	FINSLC8024	1									O
			60									

¹ toets in les

² sp's in blok 4

³ sp's in blok 2

⁴ toets in les

⁵ toets in les

⁶ sp's in blok 4

⁷ sp's in blok 4
N.B. studenten MBO-
instroom hoeven in jaar 2
geen keuzevak te doen,
indien in jaar 1 beide
keuzevakken behaald

BE DEELTIJD - IFM11B-FBEDTSR (jaar 3)												
ROM	Cursusnaam	Cursuscode	sp	Praktische oefening	Onderwijsperiode 1		Onderwijsperiode 2		Onderwijsperiode 3		Onderwijsperiode 4	
					contact tijd x 50 min.	Toets	contact tijd x 50 min.	Toets	contact tijd x 50 min.	Toets	contact tijd x 50 min.	Toets
KG	logistiek	FBELOG8131	2		2	T						
KG	administratieve organisatie	FBEADO8131	3		2	T						
PG	communicatieve vaardigheden	FINCOM8131	2		2	O						
PG	jaarrekening mkb	FBEBPR8031	3		2	PO						
SG	werkervaring	FBELVS8032 ¹				O						

Legenda

AS= Assessment

D= Digitale toets

MC= Multiple choice

M= Mondeling

O= Opdracht

P= Presentatie

SG	studieloopbaancoaching	FINSLC8132 ²				O						
KG	marketing	FBEMAR813 2	2				2	T				
PG	engels	FBEENG8132	2				2	O				
PG	pakketselectie	FBEBPR8032	3				2	BP				
PG	project synergie	FBESYN8032	2				2	BP				
SG	werkervaring	FBELVS8032	10					O				
SG	studieloopbaancoaching	FINSLC8132	1					O				
KG	informatiekunde	FBEICT8033	2						2	O		
KG	cross cultural management	FBECM803 3	2						2	O		
KG	algemene economie	FBEAEC8033	3						2	O		
PG	edp	FINEDP8033	3						2	O		
SG	leerwerkverslag	FBELVS8134 3								O		
KG	recht	FBEREC8134	3								2	T
KG	bedrijfsadministratie	FINBAD8034	2								2	T
PG	maatschappelijk verantwoord ondernemen	FBEMVO803 4	2								2	O
PG	informatiekunde	FBEINF8134	3								2	O
SG	leerwerkverslag	FBELVS8134	10									O
			60									

S= Schriftelijk

S*= Herkansing schriftelijke toets

V= Verslag

PR=Practicum

BP=Beroepsproduct

T= Tentamen (schriftelijk of digitaal)

PO=projectopdracht

BO= Beroepsopdracht

NB: er zijn meerdere toetsvormen mogelijk binnen één cursus.

Bij de kolom 'Praktische oefening':

PO= cursus 'praktische oefeningen'

PA= verplichte aanwezigheid

POA= verplichte aanwezigheid bij cursussen met 'praktische oefeningen'

¹ sp's in blok 2

² sp's in blok 2

³ sp's in blok 4

BE DEELTIJD - IFM10B-FBEDTSR (jaar 4)												
ROM	Cursusnaam	Cursuscode	sp	Praktische oefening	Onderwijsperiode 1		Onderwijsperiode 2		Onderwijsperiode 3		Onderwijsperiode 4	
					contact tijd x 50 min.	Toets	contact tijd x 50 min.	Toets	contact tijd x 50 min.	Toets	contact tijd x 50 min.	Toets
KG	financiering	FBEBEC8241	2		2	T						
PG	informatiekunde	FBEBPR8042 ¹			2	BO						
PG	intrafoon + vpb	FBEPRO8141	3		2	O						
SG	werkervaring	FBELVS8042 ²				BP						
SG	minor	FBEMIN8042 ³			2	O						
SG	studieloopbaancoaching	FINSLC8142 ⁴				O						
PG	logistiek	FBEOLOG8142	3				2	T				
PG	informatiekunde	FBEBPR8042	2				2	BO				
PG	communicatie	FBECAM8042	3				2	O				
SG	werkervaring	FBELVS8042	5					BP				
SG	minor	FBEMIN8042	8				2	O				
SG	studieloopbaancoaching	FINSLC8142	1					O				
PG	Risicomanagement	FBERSM8043	3						2			
PG	Planning & Control	FBEBPR8043	5						2			
PG	Business Balance Score Card	FBEBBS8043	2						2	BO		
PG	afstudeerproject: Nederlands Engels onderzoeksvaardigheden (1%)	FBEAFS8244 ⁵								BP		
PG	Treasury	FBEBPR8044	3								2	PO

Legenda

AS= Assessment

D= Digitale toets

MC= Multiple choice

M= Mondeling

O= Opdracht

P= Presentatie

S= Schriftelijk

S*= Herkansing schriftelijke toets

V= Verslag

PR=Practicum

BP=Beroepsproduct

T= Tentamen (schriftelijk of digitaal)

PO=projectopdracht

BO= Beroepsopdracht

NB: er zijn meerdere toetsvormen mogelijk binnen één cursus.

Bij de kolom 'Praktische oefening':

PG	afstudeerproject: afstuderen (97%) Nederlands (1%) Engels (1%) onderzoeksvaardigheden (1%)	FBEAFS82 44	20								3 (1 NED + 2 ENG)	BP
			60									

PO= cursus 'praktische oefeningen'

PA= verplichte aanwezigheid
POA= verplichte aanwezigheid bij
cursussen met 'praktische
oefeningen'

¹ sp's in blok 2

² sp's in blok 2

³ sp's in blok 2

⁴ sp's in blok 2

⁵ sp's in blok4. Afstudeerscriptie wordt ook begeleid door een docent

Nederlands

Bijlage 3: Deskundigheden leden visitatiepanel en secretaris

De heer J.C.M. Gruijters, voorzitter

De heer Gruijters is ingezet vanwege zijn onderwijsdeskundigheid op het gebied van Bedrijfseconomie, Management, Economie en Recht, Accountancy en Commerciële Economie en zijn visitatie-ervaring vanuit Avans Hogeschool. De heer Gruijters is docent Bedrijfseconomie aan Avans Hogeschool en auteur van het boek 'Financiële rekenkunde voor HEO'. Daarnaast heeft de heer Gruijters de minor Public Controlling voor bedrijfseconomen ontwikkeld en coördineert hij deze. Ook houdt hij zich bezig met curriculumvernieuwing en onderwijsontwikkeling in samenwerking met bedrijfspartners. Ten slotte zit de heer Gruijters namens Avans Hogeschool in de organisatie van het Brabant Finance Event. Voor deze visitatie heeft de heer Gruijters onze handleiding voor panelleden ontvangen en in een voorbereidende vergadering is hij aanvullend geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

2010	Schriftelijke cursus Public Controlling (Euroform)
2004-2006	Avans Management Developmenttraining o.l.v. Ten Have & Company
1978	1e graads Handelswetenschappen MO aan de Katholieke Leergangen Tilburg
1978-heden	Diverse seminars en bijscholingstrajecten

Werkervaring:

2006	Projectleider aanvraag Associate Degree Financiële Bedrijfsvoering, Avans Hogeschool in Den Bosch
2004-heden	Lid Avans Auditteam, Avans Hogeschool in Den Bosch
2003-2004	Waarnemend directeur Academie Financieel Management, Avans Hogeschool in Den Bosch
2000-2003	Projectleider onderwijsvernieuwing opleiding Bedrijfseconomie, Avans Hogeschool in Den Bosch
2000-heden	Projectleider accreditaties opleidingen BE, AC, CE, SBRM en PABO
1976-heden	Docent bedrijfseconomie, Avans Hogeschool in Den Bosch

Overig:

- Auteur van het boek Financiële rekenkunde voor HEO (6e druk voorjaar 2012)
- Namens Avans Hogeschool organisatie Brabant Finance Event

De heer mr. drs. ir. M. Meuleman

De heer Meuleman is ingezet als panellid vanwege zijn auditdeskundigheid, zijn onderwijsdeskundigheid en domeindeskundigheid. De heer Meuleman beschikt over auditdeskundigheid door zijn ervaring met diverse audits op het gebied van kwaliteitsbeheersingssystemen ISO-9000, 9001, 9002 en HACCP en zijn ervaring met visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs. Over onderwijsdeskundigheid beschikt hij doordat hij ruim 15 jaar ervaring heeft als docent en als bestuurder binnen het hoger beroepsonderwijs, in de particuliere sector en in het reguliere hbo-onderwijs. Hij is lid van de examencommissies SPD JAB A/B en JMB. Zijn domeindeskundigheid strekt zich uit van wiskunde en statistiek, bedrijfseconomie, bedrijfswiskunde en logistiek tot hbo rechten. Voor deze visitatie is hij aanvullend individueel geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

2008 – 2012	Master of Science Applied Mathematics (2012)
2004 – 2006	Doctoraal rechten (2006)
2002 – 2005	Doctoraal algemene economie (2005)
1998 – 2002	Doctoraal bedrijfseconomie (2002)
1992 – 1996	MO-A: Boekhouden / MO-B: Handelswetenschappen (1996)
1988 – 1992	Wiskunde en Natuurkunde (Lerarenopleiding) (-)
1982 - 1988	VWO

Werkervaring:

2011 – 2013	Ontwikkeling hbo-rechten - NHA opleidingen
2008 – heden	Hogeschoolhoofddocent bedrijfseconomie en hoofdopleiding bedrijfseconomie deeltijd en AD – Haagse Hogeschool / TIS / TH-Rijswijk
2006 – 2008	Hoofd opleiding hbo-rechten en SJD - Hogeschool Leiden
2005 – 2006	Ontwikkeling hbo-rechten NCOI
2004 – 2005	Ontwikkeling hbo-financieel management - NCOI
2002 – 2010	Scriptiebegeleider - Universiteit Nyenrode
1998 – heden	Financieel directeur Logistiek organisatie - Obeka BV
1997 – 1998	Hogeschooldocent HEAO (wiskunde en statistiek) Hogeschool West-Brabant
1993 – heden	Hogeschooldocent bedrijfscalculaties en statistiek - Hogeschool Markus Verbeek
1992 – 1997	Hoofd administratie Van Opdorp Transport

Publicaties:

- De afhankelijke en belangenloze rechter, in: verzamelbundel: Recht der werkelijkheid, Reed Business Elsevier (2007), Dr. mr. H. Gommer en mr. drs. M. Meuleman
- Controle op de rechter, in: tijdschrift Trema (2007), mr.drs. M. Meuleman en mr. dr. H. Gommer
- Intellectual Capital: Measuring and Value, in: tijdschrift voor intellectueel kapitaal (2003-1) Prof. Dr. L.H.H. Bollen, drs. E. Lehman en drs. M. Meuleman

De heer drs. G.F. Vermeulen BE

De heer Vermeulen is ingezet vanwege zijn deskundigheid op het gebied van bedrijfseconomie en pensioenen. De heer Vermeulen is eigenaar van Orfin, organisatie en financieel advies. Daarnaast is hij bestuurslid bij Pensioenfonds Schoonmakers- en Glazenwassersbedrijf en financieel adviseur bij Stichting Raad voor de Arbeidsverhoudingen Schoonmaak- en Glazenwassersbranche (RAS). De heer Vermeulen beschikt over onderwijsdeskundigheid doordat hij sinds 2013 lessen verzorgt aan de OSB Academie (Ondernemersorganisatie Schoonmaak- en Bedrijfsdiensten) en eerder voor de pensioenopleiding voor werkgevers. Voor deze visitatie heeft de heer Vermeulen onze handleiding voor panelleden ontvangen en in een voorbereidende vergadering is hij aanvullend geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

1989 - heden	Diverse bedrijfs- en postdoctorale opleidingen
1982 - 1988	Doctoraal bedrijfseconomie - Erasmus Universiteit Rotterdam
1981 - 1982	Officiersopleiding - Koninklijk Instituut voor de Marine, Den Helder
1974 - 1981	VWO/Atheneum - Mill Hill College, Goirle

Werkervaring:

- 2003 - heden Directeur/Eigenaar - Orfin, Organisatie & Financieel advies
2010 - heden Uitvoerend bestuurslid - Pensioenfonds Schoonmakers- en Glazenwassersbedrijf
2010 - heden Financieel adviseur – Stichting Raad voor de Arbeidsverhoudingen Schoonmaak- en Glazenwassersbranche (RAS)
2003 - 2010 Diverse opdrachten financiële functies (onder andere CFO, Manager F&C, projectmanager) bij opdrachtgevers in diverse branches (financiële sector, biotech, vervoer)
1999 - 2003 Financieel Directeur - Ontop, TBI Holdings
1995 - 1999 Manager Financiën & Automatisering - Zwapak B.V.
1992 - 1994 Hoofd bedrijfseconomische zaken - Mercedes Benz Nederland
1987 - 1992 Controller - Hoogovens Groep

Overig:

- Bestuurslid afdeling Rode Kruis “de Langstraat”

De heer P. Kruisselbrink

De heer Kruisselbrink is ingezet als studentlid. Hij volgt de hbo-bacheloropleiding Bedrijfseconomie aan Saxion Hogescholen, waar hij betrokken is bij het lesgeven binnen PGO (Probleemgestuurd Onderwijs). De heer Kruisselbrink is representatief voor de primaire doelgroep van de opleiding en beschikt over studentgebonden deskundigheden met betrekking tot de studielast, de onderwijsaanpak, de voorzieningen en de kwaliteitszorg bij opleidingen in het domein. Voor deze visitatie is de heer Kruisselbrink aanvullend individueel geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

- 2009 – 2013 ba Bedrijfseconomie – Saxion Hogeschool
2004-2009 Havo - Het Assink Lyceum te Eibergen/Haaksbergen

Werkervaring:

- 2009-2012 Orderloper - Holland Pharma
2008 vakantiemedewerker - Van Braak Accountants te Marum

Mevrouw drs. J. Braaksma, NQA-auditor

Mevrouw Braaksma heeft sinds 2000 in uiteenlopende rollen meegewerkt aan (inter)nationale visitaties in zowel hbo als wo. Voordien was zij werkzaam als onderzoeker op het terrein van de vergelijkende onderwijskunde en als hoofd en inhoudelijk deskundige van een universitaire faculteitsbibliotheek. Als onderwijskundig adviseur heeft ze ruime ervaring in het begeleiden van grensverleggende projecten op het gebied van kwaliteitszorg en onderwijsinnovatie. Zij heeft bestuurlijke ervaring in adviesraden van opleidingen en beroepsverenigingen en als extern lid van examencommissies. Mevrouw Braaksma is door de NVAO gecertificeerd als secretaris voor opleidingsbeoordelingen en instellingstoetsen.

Opleiding:

- 2011 Cambridge Certificate of Proficiency in English
1989 Post doctorale cursus informatiekunde (GO-C), specialisatie management
1984 Rijksuniversiteit Groningen studie pedagogiek/onderwijskunde
1976 Rijks Pedagogische Academie Utrecht

Werkervaring:

- 2012 – heden Advieswerk via OAKnet Onderwijs Advies Kwaliteit (www.oaknet.nl)
Adviseur bij de afdeling Onderwijsondersteuning van de Radboud Universiteit
- 2003 – 2012 Senior adviseur op het gebied van kwaliteitszorg en onderwijsontwikkeling bij het IOWO
- 2001 – 2003 Onderwijskundig adviseur kwaliteitszorg bij het DINKEL Instituut, Universiteit Twente
- 2000 – 2001 Beleidsadviseur/panelsecretaris bij de HBO-raad voor het project proefaccreditering
- 1988 – 2000 Hoofd van de faculteitsbibliotheek Toegepaste Onderwijskunde en Informatica bij de Universiteitsbibliotheek Twente, tevens vakreferent voor Toegepaste Onderwijskunde
- 1987 – 2003 Onderzoek op het terrein van de vergelijkende onderwijskunde en participatie in internationale intervisitatieprogramma's van het Europees Forum voor Onderwijsmanagement
- 1984 – 1988 Onderwijsonderzoek bij het RION (Rijksuniversiteit Groningen) en de vakgroep onderwijskunde van de Universiteit van Amsterdam
- 1977 – 1982 Proefleidster bij het Groninger Instituut voor School- en Beroepskeuze

Bijlage 4: Bezoekprogramma

Dag 1 – 9 september 2013

Tijdstip	Programmaonderdeel	Deelnemers
12.30 uur	Ontvangst panel	Opleiding, panel*
12.40 – 13.30 uur	Lunch	Panel (besloten)
13.30 – 18.30 uur	Materiaalbestudering: - Studiemateriaal - Studentmateriaal - Alle door NQA geselecteerde scripties	Panel (besloten)
15.30 – 16.00 uur	Rondleiding	Panel, Dhr. S. Louwsma, Dhr. R. Kerman
16.00 – 16.30 uur	Spreekuur**	Is geen gebruik van gemaakt
16.30 – 18.30 uur	Materiaalbestudering: - Studiemateriaal - Studentmateriaal - Alle door NQA geselecteerde scripties	Panel (besloten)

Dag 2 – 10 september 2013

Tijdstip	Programmaonderdeel	Deelnemers (maximaal 6 à 8)
08.30 - 09.15 uur	<u>Blok Inhoud I: afstuderen</u>	<u>Examinatoren</u> Dhr. drs. P.P. Alvers Dhr. W.J. van Batenburg Dhr. drs. R.N. van der Graaf RA Dhr. drs. R. van Schadewijk RA <u>Beroepenveldcommissie</u> Dhr. ing. S. Hoffman, Chief Risk, Compliance & Information Security Officer, Cap Gemini Dhr. ir. J.J. van Bergen Bravenboer, Business Unit Controller, Siemens
09.30 – 10.15 uur	<u>Blok Inhoud II: afstudeerfase</u>	<u>Alumni</u> Sjoerd Groot (0800394), VT Yoram van Iwaarden (0807412), VT Steffie Meijer (0828579), VT Beide deeltijd studenten waren afwezig ivm respectievelijk ziekte en een sterfgeval
10:30 – 11:15 uur	<u>Blok Inhoud III: propedeuse en hoofdfase</u>	<u>2^e jaar</u> Ilse van der Eng (0863515), DT Steve van Puffelen (0863789) VT <u>3^e jaar</u> Joop van Hilten (0840008), VT Rima Tjikhoeri (0837244), VT <u>4^e jaar</u> Adil El-Hamdi (0835596), VT Lesley Bos (0831968), DT
11:30 – 12:15 uur	<u>Gesprek met docenten</u>	Mw. drs. E.M. Dingenouts, <i>docent Nederlands en Vaardigheden</i> Mw. drs. A. ter Steege, <i>docent AE en CE, onderzoeksvaardigheden, examiner afstuderen</i> Mw. drs. C. Wessels, <i>Studieloopbaancoach propedeuse en leerjaar 2</i> Dhr. drs. P.P. Alvers, <i>docent BEC, examiner afstuderen</i> Dhr. ir. A. van Embden, <i>docent STAT, EXCEL, coördinator studentzaken en medewerker kwaliteitszorg</i> Dhr. drs. J. Oostdijk, <i>MBA, hoofddocent BEC, onderzoeksvaardigheden en BP-audit, buitenschools curriculum deeltijd, examiner afstuderen</i> Dhr. A.J. Peters van Ton, <i>docent BEC en BAD, studieloopbaancoach hoofdfase</i>
12.15 – 13.15 uur	Lunchpauze + overleg / extra bestuderen materiaal	

13.15 – 14.00 uur	<u>1^e gesprek met opleidings-management</u>	Mw. drs. P. van Lange RA, Directeur Instituut voor Financieel Management Dhr. S. Louwsma, Onderwijsmanager Bedrijfseconomie VT Dhr. R. Kerman, Onderwijsmanager Bedrijfseconomie DT
14.15 – 15.00 uur	<u>Blok Borging</u>	<u>Afstudeercommissie / Curriculumcommissie</u> Dhr. R.J. du Chatinier, <i>voorzitter</i> <i>afstudeercommissie en curriculumcommissie</i> Mw. J. Keating M., <i>lid afstudeercommissie en curriculumcommissie</i> <u>Opleidingscommissie</u> Dhr. D. van der Waal, <i>voorzitter</i> Mw. Anne Frederiks (0799118), <i>studentlid</i> <u>Examencommissie</u> Mw. drs. B.E. van Hillo-Visser Dhr. W.F. Laman REP, <i>secretaris</i> <u>Toetscommissie</u> Dhr. drs. S. Cornet
15.15 – 15.45 uur	<u>Extra gesprek afstudeerbeoordelaars</u>	Dhr. drs. R.N. van der Graaf Dhr. drs. R. van Schadewijk Dhr. drs. J.W. Sneeuw
15.45 – 16.45 uur	<u>Beoordelingsoverleg Panel</u>	Panel
16.45 – 17.30 uur	<u>2^e gesprek opleidings-management inclusief afronding</u>	Mw. drs. P. van Lange RA, Directeur Instituut voor Financieel Management Dhr. S. Louwsma, Onderwijsmanager Bedrijfsfeconomie VT Dhr. R. Kerman, Onderwijsmanager Bedrijfseconomie DT

Bijlage 5: Bestudeerde documenten

Alumnionderzoek 2012 (rapportage)
Afstudeergids BE 2012-2013 http://www.ifm-campus.nl/afstuderen/doc/B_AFS_BE_1.pdf
Analyse NSE 2012 BE
Analyse NSE 2013 BE
Arendsen, G. and M. Coun, Task types in a competence-based distance education business curriculum, Paper
Beleidsnota: studeren met een functiebeperking zonder belemmeringen
Beoordelingsmodel buitenschools curriculum Be deeltijd 2012-2013
Bevindingen scripties Rotterdam
Blokevaluatie blok 1 BE jaar 1 t/m 4 2012-2013 (rapportage naar aanleiding van blokscans)
Blokscans 2011 en 2012
Curriculumscan
DaaROM werken wij met het Rotterdams Onderwijs Model, juni 2010
Dashboard BMI (overzicht inclusief HR brede prestatieafspraken met OCW)
Elektronische leeromgeving N@Tschool!
Evaluatie SLC 2011-2012
Evaluaties stage en afstuderen 2011 en 2012
FBEBAD0232 Bedrijfsadministratie: consolidatie
FBEBIV0132 Bestuurlijke informatievoorziening
FBEBLR0131 Inkomstenbelastingrecht - winst
FBEBPR0104 BP procesbeschrijving
FBEBPR0105 BP planning & control, deel 1
FBEFIN0141 Financiering: financieel risicobeheer
FBEFIN0323 Financiering
FBEMAC0121 Management Accounting
FINBCA0114 Bedrijfscalculatie met Excel
FINBEC0114 Management accounting deel 2
Handleiding werkplekcompetenties BE-dt 2013 en Studentenhandleiding studieloopbaancoaching BE-dt 2012-2013
Hees, C.K. van. Beïnvloedbare factoren bij formatief toetsen in het hoger onderwijs, masterthesis, 2011
Hogeschool Rotterdams werkgeverschap, september 2010
Hogeschoolgids
HRS Handreiking studeren met een functiebeperking en HRS Beleidsnota studeren met een functiebeperking
IFM blokevaluatie (voorbeeld reguliere vragenlijst over docenten en cursussen)
IFM evaluatie afstuderen (student) voorjaar 2013
IFM Jaarplan 2011: opleiding Bedrijfseconomie voltijd/deeltijd
IFM Jaarplan 2012: opleiding Bedrijfseconomie
IFM jaarverslag examencommissie 2011-2012
IF-project onderzoeksleerlijn voorjaar 2012 – december 2013
Infoland
International benchmark report, maart 2012
Interne managementinformatie
Intranet HINT voor studenten
Jaarplan BE 2011 en 2012 en Professionalisering bij IFM 2011-2012
Kadernotitie minors, 25-10-2012
Kengetallen Hogeschool Rotterdam Bachelor
Keuzegids 2012 - opleiding
Kort verslag van het gesprek tussen het College van Bestuur en studenten van IFM dd. 11 februari 2011 en dd. 9 maart 2012
Kritische reflectie bachelor bedrijfseconomie deeltijd/voltijd. Juni 2013
Kwalificatiedekkingsmatrix 2012
Kwalificatieniveaumatrix
Kwaliteitsborging afstuderen
Landelijk Opleidingsprofiel BE, LOOBE, september 2010
Literatuurlijst van BE

MTO 2011 en MTO2013
Notulen Beroepenveldcommissie
Notulen curriculumcommissie
Notulen deeltijdoverleg
Notulen opleidingscommissie
Notulen opleidingsvergadering VT/DT
Notulen studentevaluatie blok 1 jaar 1 t/m 3
Notulen toetscommissie
NSE 2011 en NSE2012
Onderwijsvisie (didactisch concept) IFM 2011 – 2014
Opdracht aan curriculumcommissie 2013-2014
Opleidingsprofiel bedrijfseconomie . April 2013
Overzicht dekking competenties op eindniveau
Overzicht examinatoren
P&O (2011), Nieuw Functiehuis transparant en samenhang, HINT.
Programma studiesucces voor iedereen 2009 aangevuld met maatregelen rond langstudeerders
kaders en randvoorwaarden 2012
Rapport interne audit 2010
Rapport van de Commissie Bruijn (“Vreemde ogen dwingen”).
Rapportage Intermediair Handicap en Studie door Bertine van Hillo-Visser
SLC-gesprekken leerjaar 3 en 4 voor 2012-2013
Stagegids algemeen IFM http://www.ifm-campus.nl/stage/doc/B_STA_BE_1.pdf en
opleidingsspecifiek,
Strategisch beleidsplan IFM 2012-2015
Studieloopbaancoaching 2010-2011
Studievoortgang BSA P-fase
Toetsbeleid IFM 2011 – 2014
Toetskwaliteit IFM Blok 2 2012-2013 Managementrapportage
Toetsplan opleiding Bedrijfseconomie voltijd/deeltijd. Juni 2013
Verbeterplan naar aanleiding van de Rapportage Afstudeerscripties IFM
Verslag van bijeenkomst Beroepenveldcommissie Bedrijfseconomie16-11-2011
Verslagen blokevaluaties met klassenvertegenwoordigers
Voorbeeld format leerverslag BE-dt
Voorbeeld stageverslag
Werken aan attractief en intensief onderwijs, 2008
Werkgeversonderzoek studierichting Bedrijfseconomie, Priscilla van der Plaats, april 2012

Bijlage 6: Overzicht bestudeerde afstudeerwerken

Hieronder een overzicht van de studenten van wie het panel de afstudeerwerken heeft bestudeerd. Conform de regels van de NVAO zijn alleen de studentnummers opgenomen.

0809331
0807412
0800418
0807709
0800394
0812869
0796700
0812768
0827405
0787303
0808871
0805688
0825269
0818995
0828579
0802091
0801696
0795575
0797984

Bijlage 7: Verklaring van volledigheid en correctheid

Netherlands Quality Agency

Verklaring van volledigheid en correctheid van de informatie

Betreffende de visitatie van de opleiding:

Bedrijfseconomie

Instelling: Hogeschool Rotterdam

Visitatie datum: 9 en 10 september 2013

Ondergetekende: *S. Louwsma.*

vertegenwoordigend het management van de genoemde opleiding,

in de functie van: *Onderwijsmanager*

verklaart hierbij dat alle informatie ten behoeve van de visitatie van de genoemde opleiding in volledigheid en correctheid ter beschikking wordt gesteld, *waaronder informatie over alternatieve afstudeerroutes die momenteel en/of gedurende de afgelopen 6 jaar (hebben) bestaan*, zodat het visitatiepanel tot een op juiste feiten gebaseerde oordeelsvorming kan komen.

Handtekening:

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'S. Louwsma', written over a horizontal line.

Datum:

5 september 2013.